ΕΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδιδόμενον τὴν πρώτην καὶ δεκάτην ἕκτην ἑκάστου μηνός,

ὑπὸ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΣΚΛΑΙΔΟΥ.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἐν Ἑλλάδι	δραχ. 6.	Μετὰ παραρτήματος. . . .	δραχ. 10.
Ἐν Τουρκίᾳ	φράγ. 8.	» » . . .	φράγ. 16.
Ἐν Μολδοβλαχίᾳ. .	φλωρ. 1.	» » . . .	φλωρ. 2.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΓΓ. ΚΑΝΑΡΙΩΤΟΥ. || ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΑΙΩΤΙΣΣΗΣ, ΑΡΙΘ. 14.

(1867–1868)

ΕΤΟΣ Γ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 84.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 16 *Μαρτίου* 1868.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μία ἐπίσκεψις εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Σκιαβόνη. — Οἱ Καϊνῖται. — Εἰκὼν Δόρας Ἰστριάδος. — Κλαύδιος ὁ Ἀκηδής.—Ἡ Γκιουζέλ.—Τὰ δεσμωτήρια.—Ποίησις.—Τὸ Ἄνθος τῆς Ἀλόης.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

τοῦ Φήλικος Σκιαβόνη.

Οἱ ζωγράφοι τῆς βενετικῆς σχολῆς ἐπίσης συνετέλεσαν εἰς τὴν δόξαν τῆς Βενετίας ὅσον καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες οἱ τοσοῦτον ἀνυψώσαντες τὴν δύναμιν αὐτῆς. Δύναται μάλιστα νὰ βεβαιώσῃ τις ὅτι καθ' ὅσον μακρυνόμεθα τῆς ἐποχῆς ὅτε ἡ δέσποινα τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους ἐξήσκει τὴν τόσον μεγάλην ἐκείνην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς τύχης τῆς Ἰταλίας, τὰ ὀνόματα τῶν Τιτιανῶν, τῶν Τεντορέτων, τῶν Βερονέζων, τῶν Γιοργιόνη, τῶν Βελλίνη ἀποβαίνουσι καθ' ἑκάστην δημοτικώτερα παρὰ τὰ τῶν Μοροζίνη καὶ τῶν Δανδόλων.

Φαίνεται ὅτι ἡ αὐτὴ εὔρωστος ἰκμὰς, ἥτις παρῆγε τόσους ἐπιφανεῖς διπλωμάτας καὶ τόσους ἀτρομήτους στρατηγοὺς, ἐξεδήλωνε τὴν δραστικότητά της καὶ ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ κόσμῳ. Ὅταν κατά τινα τῶν μυστηριωδῶν ἐκείνων νόμων, οἵτινες ἐπησχόλησαν τὴν ἀγχίνοιαν τῶν Βίκο, τῶν Χέρδερ καὶ τῶν Ἔγγελ, ἡ ἰκμὰς αὕτη ἔπαυσε νὰ ζωογονῇ τὸ κοινωνικὸν σῶμα, οἱ μεγάλοι καλλιτέχναι ἐξέλιπον μετὰ τῶν μεγάλων πολιτικῶν, καὶ ἡ ἔνδοξος Δημοκρατία ἐβάδισε πρὸς τὴν παρακμὴν μέχρι τῆς καταστροφῆς ἥτις ἀπεπεράτωσε τὴν ὕπαρξίν της περὶ τὸ τέλος τοῦ ΙΗ' αἰῶνος.

Τῷ 1848 ἡ Βενετία ἔκαμεν ἰσχυρὰν πρσπάθειαν διὰ ν' ἀνακτήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν της. Οὐδεὶς ἐλησμόνησε τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας — ἐξιστορηθέντας παρὰ τοῦ Κυρίου **Henri Martin** (1859) ἐν τῷ περὶ τοῦ Δανιὴλ Μανὶν βιβλίῳ αὐτοῦ — τοὺς ὁποίους ὑπέστη τότε ἡ Βενετία μετὰ σπανίου θάρρους καὶ θαυμαστῆς καρτερίας κατὰ τῆς ξένης κυριαρχίας.

Ἐνῷ ἀνερευνᾶτο ἡ πολιτικὴ ζωὴ, ἡ ζωγραφικὴ ἀνεδεικνύτο ταὐτοχρόνως δι' εὐτόλμων προσπαθειῶν τεινουσῶν πρὸς ἀνασύνδεσιν τῆς ἀλύσσου τῶν παραδόσεων διὰ τὰς ὁποίας ὁ Βερονέζος δικαιοῦται νὰ μεγαλοφρονῇ. Ἐπειδὴ οἱ πλειότεροι τῶν Βενετῶν ζωγράφων ἔπεμψαν εἰκόνας εἰς τὴν παγκόσμιον Ἔκθεσιν τοῦ 1867, οἱ εἰδικῶς περὶ τῶν τοιούτων κρί-

νοντες ἠδυνήθησαν νὰ ἐκτιμήσωσιν ἔργα παραχθέντα ὑπὸ τάσεως τόσον ἀξίας νὰ ἐνθαρρυνθῇ παρὰ τῶν φίλων τῶν τεχνῶν καὶ τῆς Ἰταλίας.

Ὁ καθηγητὴς Φῆλιξ Σκιαβόνης, εἷς τῶν ἀντιπροσώπων τῆς συγχρόνου βενετικῆς σχολῆς, μὲ φαίνεται χαρακτηρίζων κάλλιστα ἐποχὴν δοκιμασιῶν καὶ παθημάτων ἀδιακόπως ἀναγεννωμένων.

Ὁ πατήρ του Νατάλιος ἔχει, ὡς ἡ ἀρχαία βενετικὴ σχολή, μόνον τὸν ἔρωτα τῆς πλαστικῆς καλλονῆς. Ἡ Βενετία πανταχοῦ νικηφόρος, πλήρης τολμηρᾶς πεποιθήσεως εἰς τὴν ἀνδρίαν τῶν στρατιωτῶν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν ναυτικῶν της, δὲν ἐγνώριζε καμμίαν τῶν ὀδυνῶν αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὰ δεισιδαίμονα ἔθνη καὶ τὰς ἐποχὰς κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀποθάρρυνσις καταλαμβάνει τοὺς καλλιτέχνας ὡς καὶ τὰ πλήθη. Ἐκυριεύετο εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τὸ ὁποῖον οἱ ἀσκητικοὶ συγγραφεῖς ἀποκαλοῦσιν *ἀλαζονίαν τῆς ζωῆς*. Ἡ ἀλαζονία αὕτη ἐμφαίνεται ἀριδήλως εἰς ὅλα τὰ ὑπέρλαμπρα μνημεῖα πόλεως τὴν ὁποίαν Φίλιππος ὁ Κομμίνης τόσον ἐπιτυχῶς ὠνόμασε *θριαμβικήν*· αὐτὴ εἶναι ἡ Μοῦσα τῶν ὑψιπετῶν ἐκείνων καὶ τρυφηλῶν καλλιτεχνῶν, ὅπως τὸ σοβαρὸν πνεῦματοῦ μεσαιῶνος ἐμπνέει τὸν ἐκ Φιεζόλης ἀδελφὸν Ἀγγέλικον (Fra Angelico da Fiesola) τοῦ ὁποίου αἱ σεραφείμιαι σκηναὶ κοσμοῦσι τὸ ἐν Φλωρεντίᾳ Palazzo Pitti καὶ τὴν αὐστηρὰν ἐκείνην ἱσπανικὴν σχολὴν τῆς ὁποίας ὁ στρατάρχης Σοὺλτ (τὸ μουσεῖόν του διεσκορπίσθη ἤδη) εἶχε τόσα ἀριστουργήματα καὶ τῆς ὁποίας εἶδον μίαν ὡραίαν εἰκόνα εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Σκιαβόνη, τὴν Ἁγίαν Καικίλην τοῦ Μουρίλλου.

Ὁ Σκιαβόνης, ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Βενετία, καταβεβαρημένη ὑπὸ δεινοπαθημάτων, ἐφαίνετο καταστατεῖσα ἡ Νιόβη τῶν πόλεων, ἠναγκάσθη ὡς οἱ καλλιτέχναι τῶν ἐποχῶν ὅπου δεσπόζει τὸ αἴσθημα τῆς ἀστασίας τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων νὰ στραφῇ πρὸς ἑαυτὸν καὶ νὰ προσκολληθῇ μετ' ἐπιμελοῦς ἐπιμονῆς εἰς τὴν ἐπόπτευσιν τῶν φαινομένων τοῦ ἐνδομύχου βίου. Ἂν τὰ φαινόμενα ταῦτα διαφεύγωσιν ἐξ ὁλοκλήρου σχεδὸν τὴν γλῶσσαν, ἀναγκαζόμενον νὰ ἐκτυπώσῃ μόνον τὰ σχήματα, ἡ ἱστορία τῆς τέχνης ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ζωγράφος πολλάκις εὗρεν ἐν τῇ τοιαύτῃ μελέτῃ συλλήψεις ὑψηλάς. Χωρὶς νὰ παραδεχθῶμεν μετὰ τοῦ βιογράφου τῆς Ἁγίας Ἐλισάβετ ὅτι ἡ ἠθικὴ ἢ ἡ θρησκευτικὴ τέχνη εἶναι ὑπερτέρα τῆς τέχνης τῆς διασωζούσης τὰς ἀπαραμίλλους παραδόσεις τῆς ἑλληνικῆς γαληνιότητος, εἶναι ἀδύνατον ἐν τούτοις νὰ διαφιλονεικήσωμεν τὴν σημαντικότητα τῆς πρώτης.

Οὐδὲν θέμα ἥρμοζε κάλλιον εἰς τὴν ἐξόχως πνευματιστικὴν ἱκανότητα τοῦ Σκιαβόνη, παρὰ τὸν θάνατον τοῦ Ῥαφαήλ, εἰκόνα τὴν ὁποίαν ἐζωγράφισε διὰ τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον τὸν Β'. Ὁ ζωγράφος ὁ ἐξ Οὐρβίνου, τὸν ὁποῖον προώρως ἡ φιληδονία κατέβαλεν ἐν τῇ τρυφηλῇ πόλει ὅπου ἐβασίλευε Λέων ὁ Ι', ἰδὲν εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς ἀναγεννήσεως ἐκείνης τῆς ὁποίας αἱ ὑψηλαὶ ἐμπνεύσεις ἐρανισθεῖσαι ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν μεγαλοφυΐαν, ἀπέτυχον τόσον ἀθλίως, διότι οἱ ἐπιφανέστεροι ἀντιπρόσωποι αὐτῆς δὲν κατώρθωσαν νὰ χαλιναγωγήσωσι τὴν ὁρμὴν τῶν μεσημβρινῶν παθῶν των καὶ διότι, θυσιάζοντες τὸ πνεῦμα εἰς τὴν ἡδονὴν, τὸ μέλλον εἰς τὸ παρὸν, ἐξησφάλισαν τὴν ὑπερτέρησιν τῶν σκεπτικῶν καὶ συνετῶν φυλῶν τῆς Ἄρκτου;

Ἡ πλουσία συλλογὴ εἰκόνων τῶν ἀρχαίων Βενετῶν ζωγράφων ἡ σχηματισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σκιαβόνη προσφέρει εἰς τὸν φιλοσοφοῦντα παρατηρητὴν τύπους προσωποποιοῦντας κάλλιστα τὴν μεγάλην κίνησιν τῶν ἰδεῶν ἥτις ἀρχίζει εἰς τὸν ΙΕ' αἰῶνα, εἰς τὴν ἐποχὴν ὅτε οἱ Ἕλληνες ἀποσπῶσι τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τὴν ἐπιῤῥοὴν τοῦ μεσαιῶνος, καὶ ἥτις τελειώνει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ΙΖ', ὅτε οἱ πάπαι, οἱ προστάται τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, ἀφ' οὗ ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ ἱεραρχῶν τρομερῶν ὡς οἱ Παῦλοι Γ', οἱ Παῦλοι Δ' καὶ οἱ Πίοι Ε', λαμβάνουσιν ὡς διαδόχους ἄνδρας τρομάζοντας τὴν ἐπιστημονικὴν πρόοδον ἐπίσης μὲ τὰς δογματικὰς καινοτομίας καὶ κατατάσσοντας τὴν κίνησιν τῆς γῆς μεταξὺ τῶν αἱρέσεων.

Εἰς τὸν ΙΕ' αἰῶνα ἡ Βενετία εἶναι ἀκόμη ἐν ὅλῃ τῇ δόξῃ της. Παλαίει ἀγερώχως κατὰ τοῦ ἰσλὰμ, τὰ τέκνα της ἐξασκοῦσιν ἄπειρον ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς

Ἀνατολῆς καὶ μία τῶν θυγατέρων της ἡ Αἰκατερίνα Κορνάρου (1454—1510) ἔρχεται καὶ καταθέτει εἰς τοὺς πόδας της τὸ στέμμα τῆς Κύπρου, τῆς προσφιλοῦς εἰς τὴν Ἀφροδίτην νήσου. Τὸ πνεῦμα τῆς Ἀναγεννήσεως ἀνθεῖ ἐλευθέρως εἰς τὰ τείχη της τὰ ὁποῖα ἡ ἡμισέληνος σέβεται καὶ ὅπου φιλοπόλεμος ἀριστοκρατία δεικνύεται πολὺ εὐδιάθετος, τυχούσης περιστάσεως, νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ κλήρου ὅταν τῇ φαίνωνται ὑπερβολικαί. Ὁ Πέτρος Βέμβος, ἀνήκων εἰς μίαν τῶν ἐπιφανεστέρων οἰκογενειῶν τῆς Βενετίας, ὁ Πέτρος Βέμβος ἔφορος τῆς περιφήμου *Μαρκιανῆς* (βιβλιοθήκης τοῦ ἁγίου Μάρκου), θεμελιωθείσης ὑπὸ τοῦ Πετράρχου, πλουτισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος Βησσαρίωνος (1468), ὁ Βέμβος ἐνταύτῳ μαθητὴς τοῦ Λασκάρεως, φίλος τῆς Λουκρητίας Βοργίας, τοῦ τυπογράφου Ἄλδου Μανούκκη καὶ τοῦ θείου Σανζίου, ἱστοριογράφος τῆς Δημοκρατίας καὶ γραμματεὺς τοῦ Λέοντος Ι', ἐραστὴς τῆς Μοροζίνας καὶ εὐνοούμενος τῶν Παπῶν, ἐπικούρειος καὶ καρδινάλιος καὶ ἐπίσκοπος τῆς Βεργάμης, παρίσταται ὡς τύπος τέλειος τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τοῦ ἰδιαζόντως ἐκλεκτικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς του. (1470—1539).

Μολονότι ὁ Βέμβος ὤφειλε τὴν καρδιναλικὴν πορφύραν εἰς τὸν Παῦλον Γ' (τὸν Φαρνέζην), οὗτος ἐμφανίζεται ἤδη ἐν τῇ ἱστορίᾳ (1534) ὡς ἡ προσωποποίησις τάσεων πολὺ διαφόρων, ὡς ἡ ἔκφρασις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὴν ὁποίαν διάσημός τις ἱστορικὸς ὀνομάζει *Παλινόρθωσιν τοῦ Καθολικισμοῦ* καὶ ἥτις ἦτο ὁ θρίαμβος τῆς ἱσπανικῆς μισαλλοδοξίας κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἐὰν εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Γιοργιόνη, ἐὰν εἰς τὴν προσωπογραφίαν τοῦ Τιτιανοῦ, ἡ ἐκφραστικὴ κεφαλὴ τῆς βασιλίσσης τῆς Κύπρου, ἡ εὐφυὴς φυσιογνωμία τοῦ Βέμβου δὲν ἔχωσι τίποτε ἀσκητικόν, δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ Παύλου Γ' τῶν ἰχνογραφηθέντων ὑπὸ τοῦ περιφανοῦς ἀρχηγοῦ τῆς βενετικῆς σχολῆς. Τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα εἶναι ἀληθῶς τὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ὅστις εἶχε κατασταθῆ τὸ ὄργανον τῶν zelanti (ζηλωτῶν), ὅστις συνεκάλεσε τὴν ἐν Τριδέντῳ σύνοδον, ἐνέκρινε τοὺς κανονισμοὺς τοῦ τάγματος τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀνενέωσε διὰ τῆς τόσον γνωστῆς *Βούλλας* In Cœnâ Domini ὅλας τὰς ἀξιώσεις τοῦ Γρηγορίου Ζ' καὶ τῶν δικτατορικῶν παπῶν τοῦ Μεσαιῶνος.

Ἐνῷ τὰ πλεῖστα τῶν καθολικῶν κρατῶν ὑπετάσσοντο εἰς τὴν σφοδρὰν ταύτην ὤθησιν, ἡ Βενετία καὶ ἡ Γαλλία ἀνθίσταντο. Χωρὶς νὰ ἔχωσι τὴν ἀξίωσιν νὰ ὑπερασπισθῶσι τὰς ἐπικουρείους θεωρίας αἵτινες εἶχον ἐπικρατήσει κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν, τὰ δύο ταῦτα κράτη προσεκολλῶντο εἰς τὴν μετριασμένην ἐκείνην μορφὴν τοῦ καθολικισμοῦ ἥτις ἐπωνομάσθη γαλλικανισμός. Ὁ κόμης Ἰωσὴφ Μαῖστρος, νοῦς ὀξύτατος, ἀπέδειξεν ἐν τῷ περιφήμῳ συγγράμματί του *Περὶ τοῦ Πάπα καὶ τῆς Γαλλικανικῆς Ἐκκλησίας*, ὅτι ὁ γαλλικανισμὸς δὲν διέφερεν οὐσιωδῶς ἀπὸ τὰς θεωρίας τὰς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς ἀποκαλεῖ *Φωτιανὰς*, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ διασήμου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Χάρις εἰς τὴν τοιαύτην ἐμμονὴν τῶν ἑλληνικῶν θεωριῶν ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Βενετίᾳ, τὸ *Χριστιανικώτατον Βασίλειον* καὶ ἡ *Γαληνοτάτη Δημοκρατία* ἀπέκρουον τὸ ἱερὸν ἐταστήριον καὶ προσεπάθουν νὰ διατηρήσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ μίαν τινὰ ἐλευθερίαν φιλοσοφικὴν καὶ ἐπιστημονικήν. Ὁ ἀτρόμητος Ἐρρῖκος Δ' ἐξέδιδε τὸ Ναντήσιον Δόγμα (1598), ὁ Ῥιχελιεὺς προσέφερεν ἄσυλον εἰς τὸν Καμπανέλλαν σκληρῶς ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον βασανισθέντα (1599—1626) εἰς τὰ μοναστηριακὰ ὑπόγεια τῆς Νεαπόλεως (τὰ in pace). Αὐτὸς ὁ Λουδοβῖκος ΙΔ', ἂν καὶ υἱὸς Ἱσπανίδος, ἐπροτίμα τὰς γνώμας τοῦ Βοσσουέτου ἀπὸ τὰς ἀποφάσεις τῶν ῥωμαίων θεολόγων (1682) καὶ ἄφινεν ἐλευθερίαν τινὰ εἰς τοὺς ἐν Ῥώμῃ ὑποβλεπομένους Καρτεσιανούς. Ἡ βενετικὴ ἀριστοκρατία ἐφάνη κατὰ πρῶτον ἐμπνεομένη ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἰδεῶν καὶ ἀντεπολιτεύθη ἐπίσης τὴν ἄκαμπτον λογικὴν τῆς Ῥώμης καὶ τῆς Ἱσπανίας (1). Ὁ ἱστοριογράφος τῆς ἐν Τριδέντῳ συνόδου, νοῦς ὑπέροχος, τραφεὶς μὲ τὰς ἑλληνικὰς θεωρίας, ὁ ἀδελφὸς

(1) Ἡ Γαλλία ἐνέμεινεν εἰς τὴν ἀντιπολίτευσίν της τὴν ἑλληνοδιαδόχως Καρτεσιανὴν, Ἰανσενικὴν καὶ ἐγκυκλοπαιδικὴν καὶ διέφυγεν οὕτω τὴν παρακμήν.

Παῦλος Σκάρπης (1552—1623), περιγράφει τὰ ἀναθέματα εἰς τὰ βενετικὰ τενάγη καὶ ἡ προστασία τῆς Δημοκρατίας τῷ ἐπέτρεπε νὰ ἐξακολουθῇ ἡσύχως τὰ ἀπέραντα ἔργα τὰ ὁποῖα κατέστησαν τὸ ὄνομά του τόσον περίφημον.

Τὸ ἐν Παδούῃ βενετικὸν πανδιδακτήριον τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο ὀλιγώτερον ζηλότυπον τῆς παρισινῆς Ἀκαδημίας διὰ τὰ δικαιώματά του, ἐνέγραφε περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙϛΊ αἰῶνος μεταξὺ τῶν καθηγητῶν του τὸ ὄνομα ἑνὸς νέου Πιζάνου (ἡ Πίζα εἶναι ἑλληνικὴ ἀποικία) πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ τραγῳδία τοῦ κυρίου Πονσὰρ ἐφείλκυσε πάλιν τὴν προσοχὴν τῆς Γαλλίας. Ἐὰν ὁ Γαλιλαῖος ὅστις ἔμεινεν εἰς τὴν Παδούην εἴκοσι περίπου ἔτη, γόνιμα εἰς θαυμασίας ἀνακαλύψεις, εἶχεν ὡς ὁ Σκάρπης τὴν φρόνησιν νὰ μὴ παραιτηθῇ ἀπὸ τὴν προστασίαν τῆς Βενετίας, θ' ἀπήλλαττε τοὺς κριτάς του ἀπὸ τὸ ὄνειδος ἀποφάσεως ἀνακαλούσης εἰς τὴν μνήμην μας τὴν καταδίκην τοῦ Σωκράτους, ἀποσπασθεῖσαν ἀπὸ τὴν ἀθηναϊκὴν δημοκρατίαν ὑπὸ ἀντιπάλων οἵτινες εἶχον τοὐλάχιστον πολιτικὰς προφάσεις ἐναντίον ἑνὸς θιασώτου τῆς ἀριστοκρατικῆς κυβερνήσεως. Τίποτε τοιοῦτον ὡς πρὸς τὸν Γαλιλαῖον. Ὑποτεταγμένος εἰς ὅλας τὰς ἐξουσίας τοῦ κόσμου τούτου, ἐπίσης εὐδιάθετος ὡς ὁ Τάσσος νὰ σέβηται τὰς πεποιθήσεις τῆς Ἐκκλησίας, ὁ δημιουργὸς τῆς πειραματικῆς φυσικῆς εἶδεν, ὡς ὁ ἀοιδὸς τῆς σταυροφορίας, τὴν ζωήν του καταπικρανθεῖσαν ὑπὸ παρενοχλήσεων καὶ καταδρομῶν παντὸς εἴδους. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας τὸν ἐμέμφθησαν αὐστηρῶς, ἀλλ' ἀρκετὰ ἀδίκως κατὰ τὴν γνώμην μου, διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ταύτην εὐπείθειαν. Τὸ μελετητικὸν πνεῦμα (πολὺ δυσκόλως ἀπηλλαγμένον ἀπὸ δισταγμοὺς) τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τοὺς μεγάλους φιλοσόφους καὶ τοὺς ἐκτάκτους πολυμαθεῖς, δὲν συμβιβάζεται εὐχερῶς μετὰ τῆς ἐπαναστατικῆς σφοδρότητος. Μήτε ὁ Σπινόζας, μήτε ὁ Κάντιος, μήτε ὁ Γαλιλαῖος, μήτε ὁ Νεύτων, μήτε ὁ Λαβουαζιέ, μήτε ὁ Γκέτης, δὲν εἶχον τὴν περιπαθῆ ζέσιν τῶν Ἀρνώλδων τῆς Βρέσκιας, τῶν Δευθήρων, τῶν Καλβίνων, τῶν Κνὸξ, τῶν Μιραβὼ καὶ τῶν Καμίλλων Δεμουλίνων. Ἡ ἀνταπόκρισις τοῦ Καντίου μετὰ τῆς Πρωσσικῆς κυβερνήσεως, αἱ σχέσεις τοῦ Γκέτου μετὰ τῶν ἡγεμονίσκων τῆς *Ἱερᾶς Αὐτοκρατορίας*, δεικνύουσιν εὐπείθειαν τοὐλάχιστον ἴσην μὲ τὴν τοῦ Γαλιλαίου. Ὅλοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες δὲν ἔχουσι τὸ αὐτὸ ἔργον νὰ ἐκπληρώσωσι, καὶ οἱ διακρινόμενοι διὰ τῆς σφοδρότητος τῶν ἐπιθέσεών των κατὰ τῶν καταχρήσεων δὲν εἶναι πάντοτε οἱ ἀφίνοντες τὸ βαθύτερον ἴχνος ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ἡ ἰσχυρὰ μεγαλοφυΐα, ἥτις, συντρίβουσα τὸν περιωρισμένον θόλον μὲ τὸν ὁποῖον ὁ μεσαιὼν ἐπίεζε τὴν κεφαλὴν τῆς ἀνθρωπότητος, ἤνοιξεν εἰς τὰ ὄμματά μας τὰ *ἄπειρα ἐκεῖνα διαστήματα* τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὸς ὁ Πασκὰλ ἐπώπτευεν ἀκόμη μὲ εἶδός τι περιτρόμου ἐκπλήξεως («Τὸ παγετῶδες ψῦχος τῶν ἀπείρων διαστημάτων μὲ τρομάζει»), συνήργησε βεβαίως πλειότερον εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἢ οἱ φοβερώτεροι δημορρήτορες.

ΔΟΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.

ΟΙ ΚΑΪΝΙΤΑΙ.

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε φυλλ. 83).

Ἐν τέλει τοῦ προηγουμένου ἄρθρου κατηντήσαμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι διακριτικὸν σημεῖον τῆς αἱρέσεως τῶν Καϊνιτῶν ἦτο δυσεξήγητός τις συνδυασμὸς τῆς μονοθεϊκῆς λατρείας μετὰ τῆς ἐπικρατούσης παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς τάσεως πρὸς ἀποθέωσιν τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως, ἥτις παρεκίνησε τοὺς ἑτεροδόξους τούτους εἰς παραδοχὴν πλήθους δευτερευουσῶν θεοτήτων. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι καὶ οἱ ὀρθόδοξοι παρεδέχοντο δευτέρας τάξεως ὑπερφυσικὰ ὄντα, ἀγγέλους, θρόνους, ἁγίους, σεραφεὶμ κτλ. Οἱ μακάριοι ὅμως οὗτοι κάτοικοι τοῦ χριστιανικοῦ παραδείσου κατ' οὐδὲν ὡμοίαζον τοὺς φιλέργους καὶ ἀεικινήτους δαίμονας τῶν Καϊνιτῶν, ἀλλ' ἦσαν, ἂν δύναται ἄνευ ἀσεβείας νὰ συγχωρηθῇ ἡμῖν ἡ ἔκφρασις αὕτη, ἁπλοῖ αὐλικοί, μόνην ἀποστολὴν ἔχοντες νὰ θαυμάζωσι τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου καὶ ψάλλωσι νυχθημερὸν ὡσαννὰ καὶ ἀλληλούϊα.

Οὐδὲν λοιπὸν κοινὸν μεταξὺ τῶν ἀριστοκρατῶν τούτων καὶ τῶν αἱρετικῶν δαιμόνων, οἵτινες, γνήσια ὄντες τέκνα τῶν ἀρχαίων θεῶν, ἠδύναντο πιθανῶς νὰ ἐπιδείξωσιν ὡς ὁ Ἥφαιστος καὶ ἡ Δημήτηρ μέτωπον ἡλιοκαὲς καὶ χεῖρας ἐσκληρυμένας ὑπὸ τῆς ἐργασίας. Εἰς οὐρανὸν τὴν νύκτα μόνον μετέβαινον πρὸς ἀνάπαυσιν οἱ φιλόπονοι οὗτοι δαίμονες, τὰς δὲ ἡμέρας διήρχοντο ἀνακινοῦντες τὸν βόρβορον τοῦ κόσμου τούτου, ὅπου οἱ ἄγγελοι σπανιώτατα κατεδέχοντο νὰ πατήσωσιν, ἀλλὰ καὶ τότε ὡς ἁπλοῖ διαγγελεῖς ἐνδεδυμένοι τὴν ἐπίσημον στολήν των, χρυσᾶ διαδήματα, λευκὰ πτερὰ καὶ ἄλλα ἐμβλήματα τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν θέσεως. Τοιοῦτοι τοὐλάχιστον ἦσαν οἱ ἄγγελοι τῆς καλῆς ἐποχῆς, οἷοι περιγράφονται ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν πρώτων πατέρων· περιττὸν δὲ νομίζομεν νὰ ἐξετάσωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τίνι τρόπῳ ὁ λαός, ὁ ζῶν ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου του καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ ὄντα εὐχαριστούμενα ἐν τῇ ἀργίᾳ, ἐπανῆλθε βαθμηδὸν εἰς τὰς παραδόσεις τῶν προγόνων του, ἀπονείμας εἰς ἕκαστον τῶν ἀγγέλων καὶ ἁγίων ἰδιαιτέραν τινὰ ἀσχολίαν, τὴν ψυχοπομπείαν εἰς τὸν Μιχαὴλ, τὴν ἐπιστασίαν τοῦ φωτισμοῦ τῆς γῆς εἰς τὸν Ἅγιον Ἠλίαν, τὰ κύματα εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον, τὰ ποίμνια εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον καὶ ἄλλοις ἄλλα· ὥστε εἰ ἀνίσταντο σήμερον ἐκ νεκρῶν οἱ Καϊνῖται, δύσκολον ἤθελεν εἶναι εἰς τοὺς φωστῆρας τῆς Ἐκκλησίας νὰ καταδικάσωσι τὴν περὶ δαιμόνων γνώμην των ὡς αἱρετικήν.

Ἀφίνοντες ἤδη τοὺς θεολόγους θέλομεν ἐξετάσει ἂν καὶ οἱ φιλόσοφοι, οἵ τε ἀρχαῖοι καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς, δύνανται δικαιότερον τῶν Ἁγ. Πατέρων νὰ χλευάσωσι τὰ δόγματα τῶν Καϊνιτῶν. Καὶ περὶ μὲν τῶν ὑπαγορευομένων δῆθεν ὑπὸ τῆς πίστεως αὐτῶν αἰσχροτήτων περιττὸν νομίζομεν νὰ ἐκταθῶμεν· ἀφοῦ, ὡς ἤδη εἴπομεν, ὁ νοῦς ἡμῶν ἀδυνατεῖ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ὕπαρξιν οἱουδήποτε θρησκευτικοῦ, φιλοσοφικοῦ ἢ καὶ πολιτικοῦ συστήματος, ἐπιτάττοντος ἀναφανδὸν τὴν κακίαν. Μέγας τις σύγχρονος ποιητὴς, ὁ Οὐγὼ, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, ἀποφαίνεται ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀθρόον λαμβανόμενον εἶναι *τίμιος ἄνθρωπος*. Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ ἀρχηγέτου τῆς ῥωμαντικῆς σχολῆς δύνανται ἴσως νὰ χαρακτηρίσωσιν οἱ μισάνθρωποι ὡς ποιητικὸν εὔφημισμόν· οὐδεὶς ὅμως θέλει τολμήσει νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἡ ἀνθρωποφόβεια ἀρέσκεται καὶ νὰ φαίνεται μοχθηρά. Ἡ ὑποκρισία κατὰ τοὺς ἠθολόγους εἶναι φόρος, ὃν ἡ κακία πληρόνει τῇ ἀρετῇ. Ἀλλὰ τὸν φόρον τοῦτον πληρόνουσι καὶ οἱ δυστροπώτεροι τακτικῶς. Αἱ παρ' ἡμῖν λ. χ. ἀνερχόμεναι ἀλλεπαλλήλως εἰς τὴν ἐξουσίαν φατρίαι κατηγοροῦνται καθ' ἡμέραν ὡς ἀκόλαστοι, σπάταλοι ἢ καὶ σύμμαχοι τῆς ληστείας· καὶ ταῦτα οὐδὲν ἔχουσι τὸ ἀπίστευτον· οὐδεὶς ὅμως θέλει πιστεύσει ὅτι οἱαδήποτε φατρία ἐξέδωκεν ἢ δύναταί ποτε νὰ ἐκδώσῃ πολιτικὸν πρόγραμμα, ἐν ᾧ ἤθελεν ἐκθέτει ὅτι διὰ τὸ καλὸν τοῦ τόπου προτίθεται νὰ διοικήσῃ αὐτὸν διὰ τῆς διαφθορᾶς, τῆς ἁρπαγῆς τῶν δημοσίων καὶ τῆς ὑποθάλψεως τῶν λῃστῶν. Περιττὰ νομίζοντες τὰ πλείονα περὶ τῆς ἠθικῆς, τοῦ πρώτου τούτου κατ' Ἀριστοτέλη τῆς φιλοσοφίας λόγου, μεταβαίνομεν εἰς τὸν δεύτερον, τὸν θεωρητικὸν δηλ., ἐξετάζοντες ἂν τὸ περὶ δαιμόνων δόγμα τῶν αἱρετικῶν τούτων εἶναι τῷ ὄντι ὅσον φαίνεται ἡμῖν σήμερον κατὰ πρώτην ὄψιν γελοῖον.

Καὶ ἐν πρώτοις πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ καϊνιτικὴ αὕτη δοξασία εὑρίσκεται πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἀχώριστος σύντροφος πάσης παρ' ἀνθρώποις θρησκείας. Οἵ τε θύοντες εἰς τὰ εἴδωλα καὶ οἱ ἕνα Θεὸν λατρεύοντες ἐφάνησαν ἐξ ἴσου πρόθυμοι εἰς παραδοχὴν δευτεροβαθμίων ὑπερφυσικῶν ὄντων. Παραδείγματα πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἀξιώματος τούτου φαίνονται ἡμῖν περιττὰ, ἀφοῦ πάντες μὲν γνωρίζουσιν ὅτι δαίμονες, ἄγγελοι, νύμφαι, ἡμίθεοι κτλ. ὑπάρχουσιν ὑπὸ ποικίλα ὀνόματα παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς (1), ἡμεῖς δὲ οὐδόλως σκοποῦμεν ν' ἀντλήσωμεν ἐπιχειρήματα ἐκ τῶν δημωδῶν προλήψεων, ἀλλὰ μᾶλλον ν' ἀποδείξωμεν μεγαλοσχήμους φιλοσόφους ὀλίγον διαφέροντας κατ' οὐσίαν τῶν ἰδεῶν ἀμαθοῦς καὶ αἱρετικοῦ ὄχλου. Οὕτω λ.χ. τοὺς τόσῳ ἁπλάγχνως χλευασθέντας ἐργατικοὺς δαίμονας τῶν Καϊνιτῶν ἀνευρί-

(1) Genies, fées, lutins, παρὰ Γάλλοις, Gnomes Kobolds παρὰ Γερμανοῖς, Τζίν, Περὶ, παρ' Ἀνατολίταις, κτλ.

σκομεν ταῦτὰ ποιοῦντας καὶ παρ' Ἀριστοτέλει. Κατὰ τοῦτον ἡ γῆ εὑρίσκεται ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ κόσμου, οἱ δὲ οὐρανοὶ στρέφονται περὶ αὐτὴν ὠθούμενοι ὑπὸ ἐμψύχων πνευμάτων, τοιαύτην λαβόντων ἐντολὴν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ (1). Τοιαῦτα δοξάζων ὁ Ἀριστοτέλης φαίνεται ἡμῖν ἄξιος ν' ἀναγορευθῇ ὑπέρτατος ἀρχιερεὺς τῆς ἐκκλησίας τῶν Καϊνιτῶν. Παρὰ τοῦ αὐτοῦ φιλοσόφου μανθάνομεν ὅτι παρ' ἑκάστῳ ἐμψύχῳ ἢ ἀψύχῳ σώματι ἐνυπάρχει πλὴν τῆς ὕλης ἐξ ἧς συνίσταται καὶ ἄλλο τι, καλούμενον ὑπὸ τοῦ Σταγειρίτου *εἶδος ἀσώματον*, τῇ βοηθείᾳ τοῦ ὁποίου τὰ σώματα προφυλάττονται ἀπὸ πάσης ἐχθρικῆς ἐπηρείας, ἐκλέγοντα καὶ τὸν εἰς τὴν ἀνάπτυξίν των καταλληλότερον τόπον, οἱ κάλαμοι τὰς ὄχθας τῶν ῥυάκων, οἱ σπόγγοι τοὺς μυχοὺς τῆς θαλάσσης καὶ τὰ μέταλλα τὰ θερμὰ ἔγκατα τῆς γῆς. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἶναι γνήσιος καὶ ἀκραιφνὴς καϊνιτισμός· τὰ δὲ *ἀσώματα εἴδη* τοῦ Ἀριστοτέλους κατ' οὐδὲν πλὴν τοῦ ὀνόματος διαφέρουσι τῶν δαιμόνων, οἵτινες κατὰ τοὺς αἱρετικοὺς τούτους καθίστων ἔμψυχον καὶ ζῶσαν τὴν δημιουργίαν.

Ἀλλ' ἴσως παρατηρήσῃ τις ὅτι αἱ ἰδέαι αὗται ἐγήρασαν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης παραδεχόμενος ἄϋλον Θεὸν καὶ ἀσώματον ψυχὴν δὲν εἶναι πλέον τοῦ συρμοῦ· καθότι κατὰ τοὺς σήμερον φωστῆρας τῆς φιλοσοφικῆς ἐπιστήμης, τὸν **Büchner**, τὸν **Feuerbach** καὶ τὸν Δαρβῖνον πᾶν ἄϋλον εἶναι ἴσον μηδενί, ὁ δὲ κόσμος οὗτος μετὰ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ εἶναι αὐθύπαρκτος, φυτρώσας ἡμέραν τινὰ ὡς ἀμανίτης καὶ κατὰ τὸν ὀρφικὸν στίχον

Πάντων μὲν πατὴρ, μήτηρ, τροφὸς ἠδὲ τίθηνος.

Αἱ ἰδέαι αὗται οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ μόνον μεταμφιέσεις τῶν ἀρχαίων σοφισμάτων τοῦ Διαγόρα καὶ Σπινόζα. Πολὺ ὅμως ἤθελεν ἀπατηθῇ ὁ νομίζων ὅτι οἱ ἀρνούμενοι τὸν Θεὸν ὑλισταὶ δύνανται ν' ἀποτινάξωσι μετ' ἴσης εὐκολίας τὸν ζυγὸν τῶν καϊνιτικῶν δαιμόνων. Ἀπ' ἐναντίας οὐδὲν ἄλλο σύστημα καθιστᾷ μᾶλλον τοῦ ὑλισμοῦ ἀναγκαίαν τὴν πάλην μεταξὺ διαφόρου φύσεως δυνάμεων, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ὀνομασθῶσιν αὗται. Ὁ παραδεχόμενος τὸν κόσμον ὡς δημιούργημα παντοδυνάμου Θεοῦ δικαιοῦται νὰ διστάζῃ περὶ τῆς ὑπάρξεως δυνάμεων εὐχαριστουμένων ἐν τῷ κακῷ καὶ προστατευουσῶν τὰ ἔνοχα τῶν ἀνθρώπων πάθη, ἀλλ' ἅμα ἀρνηθῶμεν τὴν δημιουργίαν, πρέπει ἐξάπαντος νὰ παραδεχθῶμεν ἀντιπάλους ἀγαθὰς ἢ πονηρὰς δυνάμεις, διεπούσας τὰ τοῦ κόσμου τούτου. Τὰς δυνάμεις ταύτας ὀνομάζουσιν οἱ ὑλισταὶ νόμους, ἔνστικτον, ἰδιότητας τῆς ὕλης ἢ ἄλλως, καταφεύγοντες εἰς τὰ τοιαῦτα ὁσάκις ἀδυνατοῦσι νὰ ἐξηγήσωσι φαινόμενόν τι διὰ τῆς ἁπλῆς τῶν μορίων μεταθέσεως. Ἡ δὲ ἀνάγκη τῆς τοιαύτης καταφυγῆς παρουσιάζεται ἀνὰ πᾶν βῆμα. Οὐδεὶς θέλει ποτὲ παραδεχθῇ ὅτι ἡ τυχαία μορίων συνάντησις ἀρκεῖ εἰς κατασκευὴν ὡρολογίου ἢ ναυπήγησιν πλοίου, ἄνευ τῆς βοηθείας νοήμονός τινος διευθύνσεως. Πῶς λοιπὸν νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ τοιαύτη συνάντησις ἤρκεσεν εἰς παραγωγὴν δένδρου ἢ ὀπώρας, τῶν ὁποίων ἡ σύνθεσις εἶναι μυριάκις τῆς τοῦ ὡρολογίου πολυπλοκωτέρα; Ἂν ἀπὸ τῶν φυτῶν μεταβῶμεν εἰς τὰ ζῶα, ἡ δυσκολία αὐξάνει καὶ ἔτι καταφανεστέρα καθίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς παραδοχῆς οἱασδήποτε ἀνωτέρας διευθύνσεως. Ἀλλ' ἂν τὴν διεύθυνσιν ταύτην ἀρνηθῶμεν εἰς ἕνα παντοδύναμον Θεόν, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐμπιστευθῶμεν αὐτὴν εἰς μυρίους θεΐσκους, οἵτινες ὠνομάσθησαν δαίμονες, ἀσώματα εἴδη, κατηγορίαι, πλαστικαὶ δυνάμεις, ἢ ὁπωσδήποτε ἄλλως κατὰ τὴν ὄρεξιν τῶν κατὰ καιροὺς φιλοσόφων. Οἱ θεΐσκοι οὗτοι καλοῦνται σήμερον *νόμοι τῆς φύσεως*, καὶ ἀνηγορεύθησαν αὐθύπαρκτοι, αἰώνιοι καὶ ἀμετάβλητοι ὑπὸ τῶν διαδόχων τοῦ Διαγόρου καὶ Χρυσίππου, οἵτινες ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς πανεπιστημιακῆς αὐτῶν ἕδρας προφέρουσιν ἡμῖν ὡς νέα, ὑπ' αὐτῶν δῆθεν ἐφευρεθέντα φιλοσοφικὰ ἐδέσματα, τὰ εὐρωτιῶντα τῶν Καϊνιτῶν ἀποφάγια.

ΕΜΜ. ΡΟΪΔΗΣ.

(1) Φεγελ. Βίοι φιλοσ. Διδότ. ἔκδ. σελ. 464.

ΔΟΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.

Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι ἔμπνευσις τῶν κλασσικῶν παραδόσεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἰδεώδους τάσεως τοῦ Σκιαβόνη. Εἰς τοὺς χαρακτῆρας συγχρόνου συγγραφίδος, τῆς ὁποίας οἱ πρόγονοι κατήγοντο ἀπὸ τὴν ἔνδοξον Μακεδονίαν, ὁ καλλιτέχνης ζητεῖ νὰ ἐπανεύρῃ τὴν φυσιογνωμίαν μιᾶς ἐκ τῶν ἱερειῶν ἐκείνων τῶν Μουσῶν αἵτινες ἔψαλλον ἐπὶ τῆς λύρας τὰ μυστήρια τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ. Ἐν ἀπόπτῳ φαίνεται ὁ Πίνδος, ὄριον τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀρχαίων Πελασγῶν, μυστηριῶδες ὄρος ἐξ οὗ οἱ χρησμῳδοῦντες ποιηταὶ κατέβαινον εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ διδάξωσιν εἰς τὰς ἀρχαϊκὰς φυλὰς συνηγμένας ὑπὸ τὰς δρῦς αἵτινες ἔφρισσον ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Διός· ἐκ τῶν ἱερῶν πλευρῶν τοῦ ὄρους ῥέει θεία πηγή, ἥτις ὡς ἡ Ἱπποκρήνη τοῦ Ἑλικῶνος καὶ ἡ Κασταλία τοῦ Παρνασσοῦ ἔθετε τοὺς πίνοντας τὰ ὕδατά της εἰς συνάφειαν μὲ τὴν ψυχὴν τῆς γῆς, τὴν ἀνεξάντλητον ταύτην ζωῆς καὶ ἐμπνεύσεως πηγήν.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ Ο ΑΚΙΔΗΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Φαυστ. — Ἐσκυθρώπασες, Κλαύδιε, καὶ ὅμως ὁ οὐρανὸς τῆς εὐτυχίας σου λέγεις ὅτι εἶναι ἀνέφελος.

Κλαύδ. — Ἐσκυθρώπασα, ναί, διότι ἡ εὐτυχία ἐμποιεῖ πάντοτε ἀόριστον φόβον· διότι τὸ μειδίαμα ἔχει δορυφόρον αὐτοῦ τὸ δάκρυ, καὶ ἡ ἐλπὶς σκιὰν τὴν ἀπελπισίαν· διότι τὸν διαυγέστερον οὐρανὸν καλύπτουσι νέφη καὶ ὑπὸ τὰ ῥόδα κοιμᾶται ἡ ἔχιδνα· διότι τὰ ἄνθη γεννῶνται, μαραίνονται καὶ ἀναθάλλουσι πάλιν ἐπὶ σειρὰν αἰώνων καὶ αἰωνίως, ἐνῷ ἡμεῖς θὰ ὑπνώττωμεν εἰς στενὸν κελλίον ἀναίσθητοι πρὸς τὴν φύσιν, πρὸς τὰ ἄνθη, πρὸς τὸν ἔρωτα. Ἰδὲ τοὺς ποικίλους αὐτοὺς ἀστερισμοὺς οἵτινες ἐξαπλοῦνται εἰς τὸν μανδύαν τῆς νυκτός· αὐτοὺς ἐθαύμασεν ὁ Ὅμηρος, αὐτοὺς ὁ Καῖσαρ, αὐτοὺς οἱ ἀπόγονοι ἡμῶν θὰ θαυμάσωσι, μέχρις οὗ συντριβῇ ἡ γῆ ὡς κέλυφος καρύου.

Κορν. — Διότι τὰς μυχιαιτάτας ἐκδηλώσεις τῆς καρδίας κατασκοπεύει καὶ ὑβρίζει ἡ κοινωνία τοσούτῳ μᾶλλον ἀγενῶς ὅσῳ εὐγενέστεραι εἶναι, καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ θρόνου αὐτῆς καταβαίνει ἡ Αὐτοκράτειρα δια νὰ φέρῃ τὴν ἀτιμίαν καὶ τὴν φρικίασιν εἰς δύο ἐραστὰς τολμῶντας νὰ ἀγαπῶσιν ἀλλήλους.

Φαυστ. — Ἀρκεῖ, μὴ λησμόνει ὅτι καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα ἐπιτρέπεται νὰ ἔχῃ καρδίαν.

Κορν. — Ναί, ἀλλ' οὐδέποτε ἔχουσι καρδίαν οἱ κυλιόμενοι εἰς τὸν βόρβορον τῶν ὀργίων καὶ ἐγειρόμενοι ὠχροὶ ἐκ τῆς ἀϋπνίας καὶ τοῦ κόρου τῶν καταχρήσεων. Δὲν εἶχε καρδίαν ἡ Μεσσαλίνα.

Ἀλλ' αἴφνης ἡ γυνὴ ἐκείνη ὠχρίασε· σπασμὸς νευρικὸς κατέλαβεν αὐτὴν, ἐγόγγυσεν ὅτι πονεῖ τὸ στῆθος αὐτῆς, ἠγέρθη, μὲ ἠτένισε μὲ βλέμμα περίφοβον, ἔπειτα ὥρμησε πρὸς τὸν Κλαύδιον, ἐνηγκαλίσθη αὐτὸν καὶ εἶπε·

— Εἶσαι καλὰ, Κλαύδιε;

Κλαύδ. — Ἄφες με, Κορνηλία, σὲ παρακαλῶ· στενοχωροῦμαι πολὺ, ὁ ἀὴρ μὲ πιέζει, μὴ προστίθεσαι καὶ σὺ μεταξὺ τῶν βασάνων μου.

Κορν. — Ἀ! κακοῦργε γῦναι, ἐφθόνησες λοιπὸν τὴν εὐτυχίαν ἡμῶν καὶ ἦλθες ἐδῶ ὡς κακὸς δαίμων φέρουσα τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὸν θάνατον. Ἐνόμισες ὅτι θὰ μοὶ ἐνέπνεε φρίκην ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου μεριζομένου μετὰ τοῦ Κλαυδίου· ἀλλ' ὄχι, πονηρὰ τίγρις, ἠπατήθης, καὶ ὁ Ζεὺς εἰσήκουσε τὴν μεγίστην τῶν εὐχῶν μου. Κάθησαι λοιπὸν ἐκεῖ καὶ ἰδὲ πῶς θὰ ἀποθάνωμεν, πῶς, δίδοντες πρὸς ἀλλήλους τὴν χεῖρα, θὰ παραδοθῶμεν εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Ὥρμησε καὶ πάλιν πρὸς τὸν Κλαύδιον καὶ ἐπέθηκε θερμὸν φίλημα εἰς τὰ χείλη, ἀλλ' ὁ Κλαύδιος ἀπώθησεν αὐτὴν καὶ πάλιν. Τότε, τότε παρέστη φοβερὰ σκηνή.

Ἡ Κορνηλία συμπτύσσουσα ὅλον τὸν μέλλοντα αὐτῆς βίον ὃν ἐφαντάσθη πλήρη ἔρωτος καὶ εὐτυχίας εἰς τὸ διάστημα τοῦτο τοῦ χρόνου τὸ ὁποῖον τῇ ἀπελείπετο, ἀνέπτυξε πυρετῶδες πάθος πρὸς τὸν Κλαύδιον, ἐνηγκαλίζετο, ἐθώπευε, κατεφίλει αὐτόν. Ἐγὼ ἐκαθήμην κάτωχρος ἀπέναντι. Ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πάσας τὰς ἀκαταλήπτους ἐκείνας λέξεις ἃς μόνοι οἱ ἐρῶντες ἀνακαλύπτουσι καὶ τόσον σιγὰ ἔλεγεν αὐτὰς ὥστε ἐνόμιζες ὅτι ἐφοβεῖτο μήπως τὰς ἀκούσῃ ἡ αὔρα ἐξερχομένας τῶν χειλέων αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ Κλαύδιος τὴν ἀπώθει πάντοτε κάτωχρος καὶ περιῤῥεόμενος ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος, στενοχωρούμενος δὲ καὶ καταβαλλόμενος ὑπὸ τῆς ὀδύνης ἱκέτευε τὴν Κορνηλίαν νὰ τὸν ἀφήσῃ ν' ἀποθάνῃ μόνος καὶ ἥσυχος. Καὶ καθ' ὅσον ἡ περιπάθεια ἐκείνης ηὔξανε, καθ' ὅσον προσήγγιζεν εἰς μανίαν μᾶλλον ἢ εἰς ἔρωτα, μανίαν διακοπτομένην ὑπὸ τῶν σπασμῶν καὶ τῶν ἐπιφωνημάτων τῆς ὀδύνης, κατὰ τοσοῦτον τοῦ Κλαυδίου ἡ ἀπέχθεια μετετρέπετο εἰς μῖσος κατ' αὐτῆς. Ὦ! μόνον λίθος ἢ ἀντεραστὴς ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἀπαθὴς ἐνώπιον τοιούτου θεάματος.

Τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης τὸ ἱστάμενον ἐπὶ τῆς ἑστίας κατέπεσε τότε καὶ συνετρίβη· ὁ δὲ Ἔρως, ἔργον τοῦ Πολυκλείτου, τὸν ὁποῖον ἐγὼ ἐδώρησα εἰς τὸν Κλαύδιον ἐν ἡμέραις εὐτυχεστέραις, κατέπεσε καὶ αὐτὸς καὶ ἐθραύσθη τὸ τόξον αὐτοῦ. Ἤδη οὐδεμία πλέον ἠκούετο φωνὴ ἐκτὸς τοῦ ῥόγχου τῶν ἀγωνιώντων· ἀλλ' ἡ Κορνηλία δὲν ἔκειτο πλησίον τοῦ Κλαυδίου, ἔσπαιρε μακρὰν αὐτοῦ καὶ προσεπάθει συρομένη νὰ τὸν προσεγγίσῃ. Κατέβαλεν ἀγῶνας ὑπεραν-θρώπους καὶ ἐπὶ τέλους ἐπλησίασε πρὸς αὐτόν.

— Ὦ Κλαύδιε, εἶπε διακοπτομένη ὑπὸ λυγμῶν, ἂς ἰδῶμεν ἀλλήλους τελευταῖον.

Ὁ Κλαύδιος ἠνέῳξε τὰ βαρέως καταπίπτοντα αὐτοῦ βλέφαρα, τὴν ἠτένισε μὲ βλέμμα βλακῶδες καὶ εἶπεν:

— Ὁ θάνατος ὑπὸ μορφὴν γυναικός. Παράδοξος ἀστεϊσμὸς τῆς μοίρας, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ στωϊκοί, ὑπὸ ὁποιανδήποτε μορφὴν καὶ ἂν παρίσταται ὁ θάνατος, περιφρονοῦμεν καὶ ῥαπίζομεν αὐτόν.

Καὶ ἐπιτείνας τὴν χεῖρα ἐπροσπάθησε νὰ τῇ δώσῃ ἓν ῥάπισμα.

Μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἠκούσθη πλέον. Αἴφνης ἄνεμος πνεύσας βιαίως εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἔσβεσε τὰ φῶτα καὶ ἐκάλυψε μὲ τὸν πέπλον τοῦ σκότους τὴν σκοτεινὴν ἐκείνην καὶ ἀπαισίαν σκηνήν. Ἠγέρθην ἔντρομος καὶ ἀναχωροῦσα προσέκρουσα εἰς τὸν Κλαύδιον. Ἀκουσίως ἔκλινα τὸ γόνυ πρὸ αὐτοῦ, τὸν ἐνεκολπώθην, τὸν περιέσφιγξα εἰς τὴν ἀγκάλην μου. Ἡ καρδία του ἔπαλλεν ἀκόμη καὶ ἔτεινα ἀπλήστως τὰ χείλη διὰ νὰ ῥοφήσω τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐτιμωρήθην πικρῶς καὶ ἐγὼ ὑπὸ τῆς μοίρας. Μὲ ἀπώθησεν ἐκφράζων ὕψιστον βαθμὸν μίσους, ἐξέφερεν ἀρὰν καὶ ἀπέθανεν . . .

Ὦ! δὲν εἶναι καλλίτερον νὰ γίνῃ τις φονεὺς, κακοῦργος, τέρας τῆς φύσεως ἢ νὰ αἰσθάνεται τὰ δήγματα τῆς ζηλοτυπίας καὶ νὰ γνωρίζῃ ὅτι τὸν κόσμον τῆς εὐδαιμονίας τὸν ὁποῖον ἐφαντάσθη κατέχει ἤδη ἄλλος; Ἡ συνείδησις· ἀλλὰ ποῦ εἶναι ὁ ναὸς τῆς ἀμειλίχου ταύτης θεότητος; ἔχει καὶ τὸ ἔγκλημα τὸ ἄνθος αὐτοῦ, εἶναι ἡ συνείδησις. Ἀλλὰ τὸ ἄρωμα τοῦ ἄνθους τούτου φέρει θάνατον. Μορμολύκειον! διέγειραι τὸν τρόμον τῶν νηπίων· ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι. Εἶναι ἀνώτερος τοῦ ἐγκλήματος ὁ μὴ καταβαλλόμενος ὑπ' αὐτοῦ. Δὲν ἀσπάζεσαι τὴν Κορνηλίαν, Κλαύδιε, πλέον, δὲν εἶναι ἀληθές; Κοιμοῦ ἥσυχος, καρδία μου. Εἶναι μεσονύκτιον· ὦ, ἡ συνείδησις . . .

Δ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Η ΓΚΙΟΥΖΕΛ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ

Α.

Ἡ νὺξ τῆς 8 πρὸς τὴν 4 σεπτεμβρίου 1858 ὑπῆρξε τρομερά, φρικώδης διὰ τοὺς

δυστυχεῖς τοὺς κατοικοῦντας παρὰ τὸς ὄχθας τοῦ Ἕβρου. Οὗτος ὁ ἄλλοτε ῥέων γαλήνιος καὶ μεγαλοπρεπὴς, οὗτινος τὰ ἡσύχως κυλιόμενα ὕδατα ἐπέψαυον πρότερον οἱ κλῶνοι τῶν παρὰ τὰς ὄχθας φυομένων ἰτεῶν, τὴν νύκτα ἐκείνην ἦν τρομερός. Ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἤρξατο πλημμυρῶν. Περὶ δὲ τὰ μέσα τῆς νυκτὸς οἱ κάτοικοι τῆς ὡραίας καὶ τριλόφου πόλεως τοῦ Φιλίππου ἔντρομοι ἐξεγέρθησεν ἐκ τῶν κραυγῶν καὶ οἰμωγῶν τῶν παρὰ τὰς ὄχθας κατοικούντων.

Ἡ πανσέληνος ἐφώτιζε λαμπρῶς.

Οἱ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν λόφων οἰκοῦντες συνηθροίσθησαν ἵνα ἴδωσι τὸ οἰκτρὸν καὶ φρικῶδες τοῦτο θέαμα Ὁ ποταμὸς εἶχε καλύψει ἅπασαν σχεδὸν τὴν πεδιάδα. Μικρὸν νησίδριον περιῤῥεόμενον ὑπὸ τοῦ εἰς δύο βραχίονας διῃρημένου ποταμοῦ, ὅπερ τὴν προτεραίαν ἔτι ἦν κατάφυτον ὑπὸ ὑψικόμων αἰγείρων καὶ πλατάνων, εἶχεν ἤδη καταπλημμυρήσει. Τὰ ἐν αὐτῷ καφενεῖα, ἐν οἷς ἤρχοντο οἱ κάτοικοι νὰ ἀναπνεύσωσι τὴν δροσερὰν αὔραν τῆς ἑσπέρας, καὶ οἱ πιστοὶ νὰ πίωσι τὸ μέλαν ποτὸν τῆς Μέκκας καὶ τὸ δριμὺ τοῦ οἴνου πνεῦμα, εἶχον παρασυρθῆ ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Τὰ ὑψίκομα δένδρα, ἐπὶ τῶν κλώνων τῶν ὁποίων ἔψαλλον τὰ τελευταῖα αὐτῶν ᾄσματα αἱ χελιδόνες, εἶχον ἐκριζωθῆ ὑπὸ τοῦ ὁρμητικῶς ῥέοντος ποταμοῦ. Τὸ δὲ πρότερον χαρίεν καὶ ὡς ὁ κύκνος ἐντὸς τοῦ ὕδατος νησίδριον, εἶχε καλυφθῆ ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Τῇδε κἀκεῖσε μόνον ἐφαίνοντο εἰσέτι παλαίοντες κατ' αὐτῶν γηραιοί τινες πλάτανοι καὶ αἴγειροι.

Αἱ χθαμαλώτεραι τῶν οἰκιῶν ἐκαλύπτοντο σχεδὸν ὑπὸ τῶν ὑδάτων· κορμοὶ δένδρων ἢ καὶ ὁλόκληρα δένδρα ἐφέροντο ἐπ' αὐτῶν, ἅτινα κατέστρεφον πᾶν τὸ προστυχόν· ἄνδρες, γυναῖκες, καλυπτόμενοι ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῆς ὀσφύος ἀνεζήτουν τὰ πολυτιμότερα αὐτῶν πράγματα. Ἅπασαι αἱ ὁδοὶ, τῶν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ συνοικιῶν, εἶχον πληρωθῆ ὑδάτων καὶ φιλάνθρωποί τινες προσεπάθουν διὰ πλοιαρίων νὰ διασώζωσι τοὺς κινδυνεύοντας. Ἐνταῦθα ἀνεζήτουν τινὲς τὰ ἀπολεσθέντα αὐτῶν τέκνα, ἐκεῖ ἔβλεπέ τις ἄλλους ἐντὸς τῶν ὑδάτων φέροντας κιβώτια καὶ ἕτερα σκεύη· ἄλλος ἀπὸ τῆς στέγης, αἰσθανόμενος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ τὴν οἰκίαν κλονουμένην, ὠδύρετο καὶ ἐζήτει βοήθειαν. Οἱ πάταγοι τῶν κρημνιζομένων οἰκιῶν ἑνούμενοι μετὰ τῶν κλαυθμῶν καὶ οἰμωγῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ τρομεροῦ ὀρυγμοῦ τῶν ὑδάτων ἐνέπνεον τὸν ἀκούσιον ἐκεῖνον φόβον, ὃν αἰσθάνεται καὶ ὁ γενναιότερος ἐν περιστάσει τοιαύτῃ.

Β.

Παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ἦν ἐκτισμένον τὸ μέγαρον τοῦ Ἰσμαὴλ Πασσᾶ. Οἱ κάτοικοι τοῦ μεγάρου τούτου, καταληφθέντες ὑπὸ τῆς πλημμύρας κοιμώμενοι, μόλις ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσι· τινὲς τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες ἐκοιμῶντο εἰς τὰ κάτω δωμάτια, ἐπνίγησαν. Τοσαύτη ἦν ἡ ὁρμὴ τῆς πλημμύρας!

Ἐνῷ ὅμως ὅλοι εἶχον διασωθῆ, τὸ ὡραιότερον ἄνθος τοῦ γυναικωνίτου διέτρεχε τὸν μέγιστον τῶν κινδύνων.

Ἡ Γκιουζὲλ, γυνὴ, ἢ μᾶλλον νεᾶνις, περιεκυκλοῦτο ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Ἴσως ἐρωτήσῃ τις πῶς αὕτη ἔμεινεν ἐντὸς τοῦ μεγάρου, ἐνῷ οἱ πλειότεροι κάτοικοι αὐτοῦ εἶχον διαφύγει τὸν κίνδυνον. Ἐκοιμᾶτο, ὡς φαίνεται, τὸ δυστυχὲς πλᾶσμα ἐν ἰδιαιτέρῳ οἰκήματι· ὡς νεωτέρα δὲ καὶ ὡραιοτέρα τῶν λοιπῶν τοῦ γυναικωνίτου γυναικῶν, ἠγαπᾶτο πλειότερον αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ὀγδοηκοντούτιδος Πασσᾶ· ὥστε οὗτος μὲν ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ ταραχῇ ἐπελάθετο τῆς νεαρᾶς καὶ ὡραίας αὐτοῦ συνεύνου, αἱ δὲ λοιπαὶ τοῦ γυναικωνίτου γυναῖκες, εὗρον περίστασιν, ὡς ζηλοτυποῦσαι αὐτὴν, νὰ κορέσωσι τὸ κατ' αὐτῆς ζηλότυπον πάθος των.

Ἡ πλημμύρα τῶν ὑδάτων ἐν τούτοις ηὔξανεν.

Ἡ δυστυχὴς γυνὴ ἔκραζεν αἰτοῦσα βοήθειαν. Ὁ ὀγδοηκοντούτης Πασσᾶς βοηθούμενος ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων καὶ κρατῶν μάστιγα ἐν ταῖς χερσὶν, ἠπείλει, ἐκτύπα, ἱκέτευεν, ὑπέσχετο ἀμοιβὰς εἰς τὸν σωτῆρα τῆς γυναικός του. Παρεκάλει ὡς παιδίον, ἔκλαιεν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ διακυβεύσῃ τὴν ζωήν του.

Τὰ δὲ ὕδατα ηὔξανον.

Οἱ ἄνθρωποι ἠκολούθουν τὴν αὔξησιν τῆς πλημμυρίδος. Ὅσῳ αὕτη ηὔξανε καὶ

ἐπροχώρει πρὸς τὰς ὁδοὺς, τόσῳ οὗτοι ἀπεμακρύνοντο.

Ἔβλεπέ τις κύματα ἐξ ἀνθρώπων.

Οἱ ὑπηρέται καίπερ πληγὰς λαμβάνοντες δὲν ἐτόλμων νὰ διακινδυνεύσωσι τὴν ζωήν των. Ἡ δυστυχὴς Γκιουζὲλ τὴν κόμην ἔχουσα λελυμένην, τὰ κατάλευκα αὐτῆς στήθη γυμνὰ, ὠλοφύρετο αἰσθανομένη τὴν οἰκίαν ὑποτρέμουσαν καὶ βλέπουσα διαῤῥηγνύμενα καὶ καταπίπτοντα μέρη τινὰ τῶν τοίχων.

Τῶν ὑπηρετῶν τις τέλος κινηθεὶς εἰς οἶκτον ἐκ τοῦ κλαυθμοῦ τῆς γυναικὸς μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν μαστιγώσεων τοῦ κυρίου του, ἔλαβε τὸ θάῤῥος νὰ διασώσῃ τὴν κυρίαν του. Ἐζήτησε λοιπὸν πλοιάριον, τὸ ὁποῖον πάραυτα τῷ ἔφερον. Ἐνῷ δὲ οὗτος ἡτοιμάζετο, ἐνδοιάζων ὅμως πάντοτε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ποταμόν :

— Αἴ, δειλοί, στῆτε· ἀκούεται φωνὴ βορεῖα ἀντηχήσασα ἐντὸς τοῦ περιφόβου πλήθους.

Ἅπαντες ἔστρεψαν πρὸς αὐτὴν τὰ περίφοβα αὐτῶν βλέμματα.

Ἦτο φωνὴ νεανίου μόλις τὸ εἰκοστὸν δεύτερον τῆς ἡλικίας ἄγοντος. Ἦν ὡραῖος ὡς ἄγγελος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐντρόμου πλήθους. Ἐφόρει νυκτερινὴν ἐσθῆτα. Ἅπαντες ἰδόντες τὴν τόλμην αὐτοῦ, ἀπεχώρησαν ψιθυρίζοντες—Θὰ πνιγῇ ὁ δυστυχής.

Ἡ γυνὴ ἐξηκολούθει κλαίουσα καὶ τίλλουσα τὴν ὡραίαν αὐτῆς κόμην ἐκ τῆς ἀπελπισίας — Θὰ μὲ ἐγκαταλείψετε, θὰ μὲ ἀφήσητε νὰ πνιγῶ... Καὶ εἶμαι τόσον νέα . . . Λάβετε οἶκτον δι' ἐμὲ, ἄνθρωποι, ἔκραζε.—Ἀγαπητὲ Ἰσμαὴλ, σῶσόν με.

Ὁ γέρων ἔκλαιεν ὡς παιδίον. Ἰδὼν δὲ τὸν εὔτολμον νεανίαν·

— Σῶσον αὐτὴν, κράζει, καὶ ἡ ζωή μου, τὸ πᾶν μου σοὶ ἀνήκει.

Ὁ νέος ἐζήτησε σχοινίον τὸ ὁποῖον πάραυτα τῷ ἐδόθη. Ἅπαντες προθύμως προσεφέροντο νὰ συνδράμωσι τὸν γενναῖον ἄγνωστον.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ τοῖχος κατέπεσε, καὶ ὁ ποταμὸς ἐφάνη ῥέων ὁρμητικὸς, καὶ φέρων δοκοὺς, στέγας οἰκιῶν, κιβώτια καὶ ἄλλα διάφορα οἰκιακὰ σκεύη.

Εἰς ὅλων τὰς καρδίας διεχύθη ἡ ῥίκη. Ἐὰν λοιπὸν ἡ τῆς γυναικὸς διάσωσις πρὸ τῆς καταπτώσεως τοῦ τοίχου ἦν δυσχερὴς, ἤδη ἀπέβη λίαν ἐπικίνδυνος, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, παράτολμος.

Ὁ γενναῖος ἄγνωστος ἔδεσε τὸ πλοιάριον διὰ σχοινίου, φοβούμενος μὴ παρασυρθῇ ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. Παρήγγειλε νὰ κρατῶσιν αὐτὸ ἰσχυρῶς, καὶ λαβὼν δοκόν τινα ἵνα διευθύνῃ αὐτὸ ἐπροχώρησε στρέψας τοὺς πλήρεις δακρύων ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἡ νεᾶνις ἰδοῦσα αὐτὸν πλησιάζοντα ἔπαυσε τὰ δάκρυα καὶ τὰς παρακλήσεις, καὶ ὀτὲ μὲν τῷ ἔδιδε θάῤῥος, ὀτὲ δὲ ἐγέλα ἐκ τῆς χαρᾶς· ἀναγνωρίσασα δὲ αὐτὸν ἀνεσκίρτησεν.

Ὁ νεανίας ἔφθασεν ὑπὸ τὰ παράθυρα τοῦ μεγάρου. Τὸ πλῆθος ἐπλήρου τὸν ἀέρα φωνῶν καὶ ἀλαλαγμῶν.

Ἡ δυστυχὴς γυνὴ παράφορος ἐκ τῆς χαρᾶς ἡτοιμάζετο νὰ πηδήσῃ εἰς τὸ πλοιάριον.

— Περίμενε, κράζει ὁ νεανίας, θὰ ἀνατραπῇ.

Καὶ ἐῤῥίφθη ἐντὸς τῶν ὑδάτων, ἅτινα εἶχον ἤδη καλύψει τὰς πλείστας τῆς κλίμακος βαθμίδας. Ταχὺς ὡς ἀστραπὴ ἀνέβη καὶ μετ' ὀλίγον ἐφάνη εἰς τὸ παράθυρον.

Νέαι φωναὶ καὶ νέοι ἀλαλαγμοὶ ὑπεδέχθησαν αὐτόν.

Ἡ δὲ νεᾶνις ἐῤῥίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του λειπόθυμος. Ὁ νέος μετ' ὀλίγον ἐφάνη φέρων αὐτήν. Εἶτα κολυμβῶν καὶ κρατῶν αὐτὴν ὅσον ἠδύνατο ὑψηλότερον διὰ νὰ τὴν προφυλάττῃ ἀπὸ τὰ ὕδατα, ἐπλησίασε τὸ πλοιάριον καὶ ἀπέθηκεν αὐτὴν ἐν αὐτῷ. Διέταξε νὰ τὸν σύρωσιν. Ἡ μορφή του ἠκτινοβόλει εἰς τὴν ἀνταύγειαν τῶν δᾴδων, ἃς ἐκράτουν τινὲς τοῦ περισταμένου πλήθους. Τέλος, τὸ πλοιάριον προσήγγισεν εἰς τὴν ξηρὰν τὸ ὡραῖον αὐτοῦ φορτίον. Ὁ γέρων Πασσᾶς ἐῤῥίφθη ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἰδὼν τὴν Γκιουζὲλ λειπόθυμον·

—Ἰατρὸν τρέξατε νὰ φέρετε, ἀνέκραζε.

Τὸ πλῆθος ἐπανέλαβεν·

— Ἰατρὸν, ἰατρὸν εὐθύς· — καί τινες ἔδραμον πρὸς ἀναζήτησιν ἰατροῦ.

Ὁ Πασσᾶς ἐκάλυψε τὴν νεαρὰν αὐτοῦ σύζυγον διὰ τοῦ μανδύου του.

Κρίνομεν ἀναγκαῖον ἐνταῦθα νὰ εἴπωμεν, διὰ τοὺς μὴ εἰδότας, πιστεύομεν δὲ ὅτι ὀλίγιστοι θὰ ἦναι οἱ τοιοῦτοι, ὅτι οἱ πιστοὶ δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ βλέπωσι ἄλλοι τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἀκαλύπτους. Πολλοὶ ἠθέλησαν νὰ φέρωσι τὴν δυστυχῆ γυναῖκα εἴς τινα τῶν παρακειμένων οἰκιῶν· ἀλλ' ὁ ὀγδοηκοντούτης καὶ δεισιδαίμων Πασσᾶς δὲν ἐπέτρεψε καὶ τοῦτο.

— Ἀλλ' ἀποθνήσκει, ἀνέκραζεν ὁ ἄγνωστος, λαμβάνων αὐτὴν, καὶ εἰς ἐμὲ, ὅστις ἔσωσα αὐτὴν, θὰ συγχωρηθῇ τοῦτο.

Οἱ πέριξ ἱστάμενοι πιστοὶ ἤρχισαν νὰ ψιθυρίζωσι.

Τὸ πλῆθος ἠκολούθει τὸν νεανίαν, ὅστις μετ' οὐ πολὺ ἔφερε τὴν Γκιουζὲλ εἴς τινα οἰκίαν, εἰς ἣν ὡδήγησαν αὐτόν. Ὁ ἰατρὸς μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἔφθασε καὶ ἐπανέφερε τὴν λειπόθυμον εἰς τὴν ζωήν. Ἡ νεᾶνις μόλις συνελθοῦσα ἐψιθύρισεν·

— Ἐσώθην . . . Ποῦ ἤμην . . . Τίς εἶναι ὁ σωτήρ μου ;

Ἰδοῦσα δὲ τὸν νεανίαν ἱστάμενον παρ' αὐτῇ καὶ δακρύοντα ἐκ τῆς χαρᾶς. — Σὺ ἦσο ὁ σωτήρ μου; ἐπρόσθεσε μειδιῶσα.

Ὁ Πασσᾶς συνέσπασε τὰς ὀφρῦς. Ὁ νεανίας ἰδὼν τοῦτο δι' ἀδιοράτου νεύματος τῶν ὀφθαλμῶν ἔνευσε τῇ Γκιουζὲλ νὰ διακόψῃ τὴν μετ' αὐτοῦ συνομιλίαν. Ἰδὼν δὲ ὅτι οὐδεμίαν ἀνάγκην αὐτοῦ εἶχον, — Χαίρετε, ὑψηλότατε, εἶπε καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἀπέλθῃ. Ὁ Ὑψηλότατος τότε μόνον ἐσκέφθη ὅτι οὐδὲ λέξιν εὐχαριστήριον εἶπε πρὸς τὸν σωτῆρα τῆς ὡραίας αὐτοῦ γυναικός. Τοιοῦτος ὁ ἄνθρωπος ! ἐν καιρῷ τοῦ κινδύνου ὑπόσχεται μυρίας ἀμοιβάς· ἀλλὰ μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτοῦ προβάλλει βλοσυρὰν κεφαλὴν ἡ ἀγνωμοσύνη !

— Φεύγεις, καλέ μου νεανία, τίνα ἀνταμοιβὴν ἐπιθυμεῖς διὰ τὴν χάριν ἣν μοὶ προσέφερες ;

— Οὐδεμίαν, ὑψηλότατε, ἔπραξα ἁπλῶς ἓν καθῆκον, τὸ ὁποῖον καὶ πᾶς ἄλλος θὰ ἔπραττεν.

— Ἐν τούτοις ἐκ τοσούτων ἀνθρώπων σὺ μόνος ἐτόλμησες νὰ σώσῃς τὴν καλήν μου σύζυγον, προσέθηκεν ὁ γέρων.

— Αἴ· ἴσως ἤμην κατά τι γενναιότερος τῶν ἄλλων, ἀπήντησεν ἀφελῶς ὁ νεανίας, προσβλέπων τὴν Γκιουζέλ.

— Σὲ εὐχαριστῶ λοιπὸν, γενναῖέ μου νεανία, ὡς καὶ ἡ σύζυγός μου, εἶπεν ὁ Πασσᾶς.

Ἡ Γκιουζὲλ ἔῤῥιψε βλέμμα πλῆρες εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν νεανίαν.

— Ἀλλὰ τὸ ὄνομά σου τοὐλάχιστον, νέε μου, τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας σου εἰπέ μοι, ὑπέλαβεν ὁ Πασσᾶς.

— Ἐπιθυμῶ νὰ μείνῃ ἄγνωστον, Ὑψηλότατε, εἶπεν ὁ νέος, καὶ χαιρετήσας ἀπῆλθε.

Τὸ πλῆθος ἐν τούτοις περιέμενεν· ἰδὸν δὲ τὸν νεανίαν ἐζήτει πληροφορίας περὶ τῆς γυναικός.

— Ἐσώθη, τοῖς λέγει ὁ νεανίας.

— Ζήτω ὁ γενναῖός μας, ἀνέκραξαν Ὀθωμανοί τε καὶ Χριστιανοί.

Τὴν ἐπιοῦσαν διεδόθη ὅτι κατὰ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα νέος τις ἄγνωστος ἔσωσε μίαν τῶν γυναικῶν τοῦ Ἰσμαὴλ Πασσᾶ παρ' ὀλίγον νὰ πνιγῇ ὑπὸ τῶν ὑδάτων.

Ἐνταῦθα παραθέτομεν συνομιλίαν τινὰ γενομένην ἔν τινι καφενείῳ, ἵνα δείξωμεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν μέχρι τίνος φθάνει ἡ δεισιδαιμονία τῶν δεσποτῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Γέρων τις Ὀθωμανὸς ἔλεγε πρὸς τοὺς θαυμῶνας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος καφενείου, τὸ ὁποῖον εἶχε σκοτισθῆ ἐκ τῶν στροβίλων τοῦ καπνοῦ, ὃν ἀνέπεμπον αἱ καπνοσύριγγες τῶν πιστῶν, κινῶν τὴν κεφαλὴν·

— Μὰ τὸν Προφήτην, ὁ Ἀλλὰχ θὰ ἔπεμψε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον διὰ νὰ σώσῃ αὐτὴν τὴν γυναῖκα. Γνωρίζετε ὅτι ὁ Πασσᾶς εἶναι πιστὸς Ὀθωμανός· οὐδὲν παράδοξον ἂν ἐλυπήθη αὐτὸν ὁ Προφήτης.

Ἐπὶ τοῦ προσώπου ἁπάντων ἐζωγραφήθη ὁ θαυμασμὸς, καὶ ψιθυρισμὸς διεδέχθη τοὺς λόγους τοῦ γέροντος, ὅστις, ἰδὼν τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον ἐπέφερον οἱ λόγοι του, προσέθηκεν·

— Εἴδετε αὐτόν ;

— Ὄχι· ἀπήντησαν πλεῖσται φωναί.

— Εἰπέ μας, τί ἄνθρωπος ἦτο ; ἠρώτησάν τινες.

— Αἴ ... ἀπήντησεν ὁ γέρων· καὶ δύναμαι νὰ παραστήσω αὐτὸν καλῶς !

Ἦτο ἐνδεδυμένος ὡς γκιαούρ· ἐνῷ δὲ οἱ ὑπηρέται καὶ ἅπαντες ἡμεῖς οἱ περιεστῶτες ἐδειλιῶμεν, αὐτὸς διέσχισε τὸ πλῆθος κράζων : Στῆτε, δειλοί. Ὅλοι ἐμείναμεν κεχηνότες. Εἰσῆλθεν ἔν τινι πλοιαρίῳ, τὸ ὁποῖον εἶχε ζητήσει πρότερον ὑπηρέτης τις, ἔφθασεν εἰς τὸ μέγαρον καὶ ἀνέβη εἰς τὸ χαρέμιον· ἡ γυνὴ ἐῤῥίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ λειπόθυμος.

—Δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὸν βλέπῃ κατὰ πρόσωπον, ὑπέλαβέ τις· μὰ τὸν Προφήτην οὐρὶ θὰ ἦτο ὁ ἄνθρωπος οὗτος.

— Τοιοῦτος βεβαίως θὰ ἦτο, προσέθηκεν ἄλλος.

—Τέλος ἔσωσε τὴν γυναῖκα τοῦ Ἰσμαὴλ, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων. Ἔφερεν αὐτὴν ὁ γενναῖος ἄγνωστος εἴς τινα παρακειμένην οἰκίαν, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους· ἔμεινεν ἐν αὐτῇ ὀλίγα λεπτὰ καὶ ἐξῆλθεν. Οἱ ἄνθρωποι ὑπεδέχθησαν αὐτὸν μετ' ἐνθουσιωδῶν κραυγῶν, ἀλλ' αὐτὸς ἐφαίνετο μὴ προσέχων. Τέλος, ἐνῷ εἶχον πλησιάσει αὐτὸν ἔν τινι στενωπῷ, διὰ νὰ παρατηρήσω καλῶς τίς ἦτο, ἐχάθη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Σχεδὸν ταῦτα συνέβησαν· τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι πλεῖστα ὅσα παρέλειψα.

Ὅλοι ἔφερον τὰς χεῖρας εἰς τοὺς πώγωνάς των καὶ ψιθυρισμὸς διεχύθη ἐν τῷ καφενείῳ.

Γ.

Ἐν τῇ μεγάλῃ ὁδῷ, ἥτις καὶ μακρὰ ἀγορὰ ὑπὸ τῶν κατοίκων καλεῖται, ἔκειτο, καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβαινον τὰ ἀνωτέρω, τὸ ἐμπορικὸν κατάστημα τοῦ Δ. Ν. Ὁ κύριος οὗτος εἶχεν ἀνεψιόν, ὅστις ἦτο ὁ γραμματεὺς τοῦ καταστήματος. Ἡμέραν τινὰ, καθ' ἣν οὗτος μὴ ἔχων πολλὰς ἀσχολίας ἵστατο παρὰ τὴν θύραν τοῦ καταστήματος, διέβησαν δύο Ὀθωμανίδες· ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν, ἥτις ὡς ἐκ τῆς πολυτελοῦς αὐτῆς ἐνδυμασίας ἐφαίνετο γυνὴ Ὀθωμανοῦ τινος μεγιστᾶνος, ἐπορεύετο βήματά τινα πρὸ τῆς ἄλλης· ἰδοῦσα δὲ τὸν νέον ἐβράδυνε τὸ βῆμα μέχρις οὗ ἡ ἀκόλουθος ἐπλησίασε πρὸς αὐτήν.

— Πόσον ὡραῖος νέος, ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς τῆς ἀκολούθου.

— Ναὶ, κυρία μου, ἀπήντησεν ἡ ἀκόλουθος· πάντες σχεδὸν οἱ γκιαοὺρ εἶναι ὡραιότατοι, ἐνῷ οἱ ἄνδρες ἡμῶν εἶναι δυσειδέστατοι καὶ τὸ χείριστον πολλάκις ὀγδοηκοντούτεις. — Ἡ νεαρὰ γυνὴ ἔδακε τὰ χείλη, ὁ δὲ νέος ἀπεσύρθη ἐντὸς τοῦ καταστήματος.

— Διὰ τοῦτο, ἀγαπητὴ Λοῦσὲ, ἐπεθύμουν πολὺ νὰ ἴδω ἐκ τοῦ πλησίον τὸν νέον τοῦτον, εἶπαν ἡ εὐειδὴς κυρία, ἑτοιμαζομένη νὰ εἰσέλθῃ.

— Δὲν βλέπετε, εἶπεν ἡ ἀκόλουθος ἐμποδίζουσα αὐτὴν, τὸν κύριόν του; ἂς προχωρήσωμεν καὶ ἀφήσωμεν τὰς γνωριμίας διὰ καταλληλοτέραν περίστασιν καὶ διὰ νὰ μὴ δώσωμεν ὑπονοίας.

— Ἔχεις δίκαιον, Λοῦσὲ, ἴσως ἄλλην στιγμὴν εὕρομεν αὐτὸν μόνον. — Εἶπε καὶ ἀπεμακρύνθησαν·

— Μήπως αὔριον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ τοῦτο, κυρία;

— Ἐπιθυμεῖς φαίνεται, Λοῦσὲ, νὰ ἀστεΐζεσαι. Ἀφοῦ σὲ λέγω ἄλλην στιγμήν . . .

— Τὸ γνωρίζω, κυρία, ὑπέλαβεν ἡ φιλοσκώμμων νεᾶνις· ἔχετε δίκαιον· καὶ μάλιστα ὅταν ἔχῃ τις σύζυγον ἕνα παλίμπαιδα εἶναι λίαν εὐχάριστον νὰ ἀγαπᾶται ὑπὸ τοιούτου οὐρί. Σᾶς βεβαιῶ, κυρία, ὅτι ἂν ὑμεῖς, δὲν . . .

— Σοὺτ, εἶπεν αὕτη.

Ὁ νέος βλέπων αὐτὰς ἀπομακρυνομένας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν του θέσιν.

— Τί συμβαίνει ἄρά γε; διενοεῖτο.

Μετ' ὀλίγον εἶδεν αὐτὰς ἐπανερχομένας. Ἡ κυρία πρὸς τὸ κατάστημα διευθύνετο· ἰδοῦσα δὲ τὸν κύριον τοῦ νέου.— Πάλιν ὁ ἄλλος εἶναι ἐδῶ, εἶπε πρὸς τὴν σύντροφόν της, τονίζουσα τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, ὅπως ἀκουσθῶσιν ὑπὸ τοῦ νεανίου. Ἰδὲ ὅμως, Λοῦσὲ, δὲν ὁμοιάζει οὐρί;

— Ὦ διάβολε, ἐψιθύρισεν ὁ νεανίας, περὶ ἐμοῦ πρόκειται.

Ὁ κύριος αὐτοῦ, ὅστις εἰργάζετο ἐν τῷ γραφείῳ, ἀκούσας συνομιλίαν γυναικῶν ἠγέρθη καὶ πλησιάσας·

— Ἐπιθυμεῖτε τίποτε, Χανοὺμ; ἠρώτησε.

(ἀκολουθεῖ).

ΜΟΥΣΑΙΟΣ.

ΤΑ ΔΕΣΜΩΤΗΡΙΑ.

Ῥίψατε τὰ βλέμματα ἐπὶ τῶν λυπηρῶν τούτων τειχῶν ἔνθα ἡ ἀνθρωπίνη ἐλευθερία εἶναι κεκλεισμένη καὶ καταβεβαρημένη ὑπὸ τῶν δεσμῶν, ἔνθα ἐνίοτε ἡ ἀθωότης συνταυτίζεται μετὰ τῆς ἐνοχῆς δοκιμάζουσα ὅλας τὰς τιμωρίας πρὸ τῆς τελευταίας· πλησιάσατε· καὶ ἐὰν ὁ τρομερὸς θόρυβος τῶν δεσμῶν, τὸ φρικῶδες σκότος, οἱ συνεχεῖς καὶ διακεκομμένοι στεναγμοὶ δὲν σᾶς σπαράξωσι τὴν καρδίαν, δὲν σᾶς ἀναγκάσωσι νὰ ὀπισθοδρομήσετε ἔντρομοι, εἰσέλθετε εἰς τὴν κατοικίαν τῆς θλίψεως, τολμήσατε νὰ καταβῆτε ἐπὶ μικρὸν εἰς τὰ σκοτεινὰ ταῦτα δεσμωτήρια, ὅπου τὸ φῶς τῆς ἡμέρας δὲν εἰσέρχεται ποτὲ καὶ ὑπὸ τὰ παραμορφωμένα ταῦτα πρόσωπα θεωρήσατε μετὰ προσοχῆς τοὺς ὁμοίους σας πληγωμένους ἀπὸ τὰ δεσμά των καὶ ἡμικεκαλυμμένους διά τινων ῥακῶν, νὰ μολύνωνται δι' ἀέρος οὐδέποτε ἀνανεουμένου, νὰ φαίνωνται ὡσεὶ ποτιζόμενοι ἐκ τοῦ δηλητηρίου τοῦ ἐγκλήματος· νὰ κατατρώγωνται ζῶντες ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐντόμων ἅτινα κατατρώγουσι τὰ εἰς τοὺς τάφους πτώματα, νὰ τρέφωνται μόλις διὰ σκληρᾶς τινος τροφῆς διανεμομένης μετὰ μεγάλης φειδοῦς· νὰ καταπλήττωνται ἀκαταπαύστως ἀπὸ τὰ δεινὰ τῶν ἀτυχῶν αὐτῶν συντρόφων καὶ τὰς ἀπειλὰς ἀσπλάγχνου φύλακος· νὰ τρομάζωσιν ὀλιγώτερον ἐκ τῆς τιμωρίας ἢ νὰ βασανίζωνται ἐκ τῆς προσδοκίας της· νὰ προσκαλῶσιν εἰς βοήθειάν των ἕνεκα τοῦ ἀτελευτήτου μαρτυρίου τῶν δεινῶν των θάνατον γλυκύτερον καὶ ἠρεμώτερον τῆς ἀτυχοῦς καὶ καταπεπονημένης ζωῆς των.

Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἦναι ἔνοχοι, εἶναι ἀκόμη ἄξιοι οἴκτου καὶ ὁ δικαστὴς ὅστις ἀναβάλλει τὴν δίκην των εἶναι προφανῶς κατὰ πάντα ἄδικος. Ὁ Νόμος ἀπήγγειλε δημοσίαν τιμωρίαν ἐπαρκοῦσαν διὰ τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ ἀδικήματος εἰς ὃ ὑπέπεσαν καὶ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς κοινωνίας· ἡ μακρὰ αὕτη βάσανος ἀπανθρώπου φυλακῆς εἶναι νέα δοκιμασία μὲ τὴν ὁποίαν ἐπιβαρύνεται ὁ ἔνοχος, ἥτις τὸν παρακινεῖ ν' ἀθετῇ τὸν νόμον καὶ νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ ὅριά του· ὑπερβολὴ τοσοῦτον ὀλεθρία καθόσον βλάπτει ἐνταῦτῷ καὶ ἔνοχον καὶ κοινωνίαν καὶ καθόσον πᾶσαι αἱ παρερχόμεναι στιγμαὶ ἐντὸς τοῦ δεσμωτηρίου παρέρχονται διὰ τὴν ἠθικοποίησιν τῆς κοινωνίας.

Ἀλλ' ἐὰν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἦναι ἀθῶοι, ὦ λύπη, ὦ κρῖμα! εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην ἡ ἀνθρωπότης ἐκβάλλει ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας της τρομερὰν ἐνταῦτῷ καὶ εὐαίσθητον φωνήν. Πῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος, γεννηθεὶς ἐλεύθερος, στενάζει ὑπὸ τὸ βάρος τῶν δεσμῶν! Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, δι' ὃν ὁ ἀὴρ καὶ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ ἦσαν προωρισμένα, μόλις ἀναπνέει ἐντὸς σκοτεινῆς εἱρκτῆς! Τὸ πένθος, ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ πεῖνα κυριεύουσι τὴν ἥσυχον κατοικίαν του· οἱ βραχίονες ἐκεῖνοι οἵτινες ἐνηγκαλίζοντο τρυφερὰν σύζυγον, ἀρτιγέννητον τέκνον, οἱ βραχίονες ἐκεῖνοι οἵτινες τοῖς ἔδιδον τροφὴν, οἵτινες ἔσπειρον καὶ συνεκόμιζον· οἱ βραχίονες ἐκεῖνοι οἱ τοσοῦτον χρήσιμοι εἰς τὸ Κράτος, εἶναι ἀδίκως δεδεμένοι μὲ τὰ δεσμά· καρδία καθαρὰ καὶ ἀναξία μομφῆς ἐνδιαιτᾶται εἰς τοὺς ἐκ τῆς τύψεως τοῦ συνειδότος μεμολυσμένους ἐκείνους τόπους· ἡ ἀθωότης ἐν ἑνὶ λόγῳ διημερεύει ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ κακούργου· ἕνεκα τούτων ἁπάντων δὲν δύναταί τις νὰ μὴ στενάξῃ βαθέως διὰ τὰς δυστυχίας τῆς ἀνθρωπίνης καταστάσεως καὶ ἐγείρων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν Οὐρανὸν νὰ μὴ ἐκφωνήσῃ μετὰ τοσαύτης πικρίας ὅσης καὶ ἐκπλήξεως: Ὦ, ἄνθρωπε! ὁποία εἶναι ἡ εἱμαρμένη σου! Ὑποφέρειν καὶ ἀποθνήσκειν, ἰδοὺ τὰ δύο μεγάλα τέρματα τοῦ σταδίου σου.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

ΑΝΔΡ. Ι. ΓΑΛΙΑΤΣΑΣ.

ΕΜΠΡΟΣ — ΟΠΙΣΩ.

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι φωτὸς καὶ ἄνθρωποι σκοτίας!
Οἱ ἄγγελοι, τὰ Χερουβεὶμ ἀγάπης ψάλλουν ᾆσμα,
Καὶ λάμπουσιν οἱ οὐρανοὶ μ' ἀςέρων φωταψίας,
Ὅταν γεννᾶται ὅλβιον ἐπὶ τοῦ κόσμου πλάσμα.
Ἂν ἦναι σκότη εἰς τὴν γῆν κ' εἰς τὸν αἰθέρα σκότη,
Οἱ οὐρανοὶ δὲν ἀντηχοῦν μ' ἀγγέλων ἁρμονίας,
Ἀςὴρ δὲν λάμπει, καὶ τὸ πᾶν εἰς σιωπὴν ὑπνώττει,
Ὅτε γεννᾶται ὁ ὠχρὸς υἱὸς τῆς δυστυχίας . . .

Δόξα τῷ ἀγαθῷ Θεῷ, τὸν Πλάστην ἂς ὑμνήσω·
«Ὑπάρχουν τέκνα τοῦ ἐμπρὸς καὶ τέκνα τοῦ ὀπίσω!»

Δεξολογεῖτε τὸν Θεὸν τὸν δίκαιον! Πλησίον
Θερμῆς ἑστίας, εἰς θερμὸν κ' εὐπρεπισμένον δῶμα,
Ἀμέριμνον καὶ αὔθαδες θερμαίνεται παιδίον,
Καὶ τῆς μητρός του μ' ἔκχυσιν τὸ θεωρεῖ τὸ ὄμμα.
Μέγα πλακούντιον κρατεῖ, πλὴν εἶναι κορεσμένον
Καὶ τὸ πετᾷ . . . πολυτελῆ ἀθύρματα συντρίβει,
Ἀθύρματα δυνάμενα νὰ θρέψουν πεινασμένον!
Τί ἔπραξε καὶ ὁ Θεὸς τοσοῦτον τὸ ἀμείβει; . . .
Ὦ, τίποτε . . . Πλὴν σιωπή! σφραγίσατε τὰ χείλη,
Μὴ κεραυνοῦ ἀπάντησιν ὁ Πλάστης ἀποστείλῃ...

Αἰνεῖτε τὸν καλὸν Θεόν! Ὁ ἄνεμος μυκᾶται,
Πίπτει χιών· ὅμως ἐκεῖ ἓν ὀρφανὸν παιδίον,
Ἀπὸ πρωΐας ἄσιτον τὸ δύσμοιρον πλανᾶται,
Εἶναι γυμνὸν, ἐντρέπεται καὶ τρέμει ἀπὸ κρύον...
Ἐκ διαβάτου ἔλεος ζητεῖ συγκινημένον·
Ἐκεῖνος γρέφει, πρὸς γιγμὴν φαιδρύνεται τὸ τλῆμον
—Ἀναίσχυντον! πῶς ἐπαιτεῖς, καυγάζει, γυμνω-
[μένον;
Καὶ φεύγει... Ἦτο, φαίνεται, ὁ ἄνθρωπος αἰδήμων!
Ὅμως εὑρέθη τὴν αὐγὴν εἰς χιονῶδες στρῶμα,
—Δεξολογεῖτε τὸν Θεὸν τὸν δίκαιον, ἓν πτῶμα...

—Σιώπα, σκώληξ! Βλάσφημε, σιώπησον!—Ὀργίων
Συμπόσιον μανιακὸν εἰς αἴθουσαν τελεῖται·
Ἠχοῦν φιλήματ' ἀναιδῆ καὶ κρότοι ποτηρίων,
Ὀρχοῦνται, ψάλλουν, βλασφημοῦν, κ' ἡ αἴθουσα
[κλονεῖται . . .
Μ' ἑταίρας τῆς διαφθορᾶς τὰ τέκνα ὀργιάζουν·
Πλὴν μία μένει ἄφωνος, οὐδόλως δὲν κινεῖται,
Μάτην βομβοῦν πλησίον της καὶ μάτην τὴν χλευ-
[άζουν,
Τὴν πατρικὴν καλύβην της ἐκείνη ἐνθυμεῖται ...
Ἕως θανάτου κατηφὴς τῶν συμποτῶν ἀπέχει,
Κ' εἰς τιμημένον παρελθὸν μὲ τὴν ψυχήν της τρέχει!

Ἀϊδήμων ἔτι, κέτωχρος, ὡς φάσμα τι ὀνείρου,
Τὸν πρὶν μικρὸν ἀναπολεῖ οἰκίσκον της καὶ κρύον,
Τὴν γάστραν τοῦ βασιλικοῦ ἐπὶ τοῦ παραθύρου
Ἣν ἄλλοτε ἐπότιζε κ' εἰργάζετο πλησίον . . .
Καὶ ἐκέπτεται τὰ βλέμματα τὰ σώφρονα εἰσέτι,
Ὅσα ἐμνῶς τῇ ἔρριπτον ἐργάται κατὰ νέοι,
Τὴν πεῖναν καὶ τὴν πτῶσίν της εἰς τὰ κατόπιν ἔτη,
Καὶ θραύεται τὸ ζῆθός της καὶ ἡ ψυχή της κλαίει...
—Βλάσφημε πάλιν!...—Ὦ, σιγῶ· ἀλλ' ἄρτον καὶ
[μητέρα
Ἂν εἶχε, θὰ ἐκράζετο ἡ δυστυχὴς ἑταίρα; . . .

Ὑπάρχουν τέκνα τοῦ φωτὸς καὶ τέκνα τῆς σκοτίας·
Δόξα σοι, δόξα!— Γέλωτες ἀκούοντ' ἐκεῖ πέραν,
Ὄχλος κακὸς μετ' ἀσεβοῦς χλευάζει εὐθυμίας
Ταλαίπωρον παράφρονα, θανάτου ὠχροτέραν . . .
Παράφρονα! Κ' ἠξεύρετε τὸ αἴτιον; διότι
Δύο υἱοὺς της ἔθαψεν ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ,
Κ' ἤδη τὰ τέκνα της ζητεῖ...ὁ νοῦς της ἔχει σκότη.
Τί ἔπταισεν; ὦ τίποτε, ἦτο πολὺ μητέρα,
Εἶχεν ἀγάπην ἄπειρον ἡ μητρικὴ ψυχή της,
— Δεξολογεῖτε τὸν Θεόν! ἰδοὺ ἡ ἀνοχή της —

Ὑπάρχουν τέκνα τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ ὀπίσω· πρέπει
Αὐτὸς νὰ ὀπισθοδρομῇ, ἐκεῖνος νὰ βαδίζῃ . . .
Αὐτὸς εἰς σκότος νὰ ταφῇ, ἐκεῖνος φῶς νὰ βλέπῃ·
Ἰδοὺ τί θέλει ὁ Θεὸς κ' ἡ μοῖρα τί θεσπίζει!
Γέρων ὠχρὸς στηρίζεται ἐπὶ τῆς βακτηρίας,
Καὶ κατηφὴς τὸ βῆμά του τὸ ἄσκοπον ἐκτείνει·
Μέγαρα βλέπει πέριξ του καὶ ὑψηλὰς οἰκίας,
Ἀλλὰ δὲν ἔχει ποῦ αὐτὸς τὴν κεφαλὴν νὰ κλίνῃ!
Δεξολογεῖτε τὸν Θεόν· κανεὶς δὲν τὸν προσέχει,
Καὶ μόνος πρὸς τὸ μνῆμάτου ὡς φύλλον ξηρὸν τρέχει.

Δόξα σοι, δόξα· εἰς μικρὸν καὶ παγετῶδες δῶμα,
Λείψανον βλέπω πενιχρὸν κ' ἐγκαταλελειμμένον·
Ἔχει ἀκόμη ἀνοικτὸν κ' ἐπώδυνον τὸ ὄμμα,
Χεὶρ δὲν εὑρέθη δι' αὐτὸ καὶ μένει ἀνοιγμένον ...
Εἶναι δημίου λείψανον, εἶναι κακούργου πτῶμα,
Καὶ τὸ ἀφῆκαν ἔρημον ἐπάνω τοῦ φορείου;
Φεῦ· ἀνεψύχου ἄγγελος τὸ κρύον αὐτὸ σῶμα·
Λείψανον εἶναι ποιητοῦ ἀκόμη ἀγενείου . . .
Διέκοψε τὸ ᾆσμά του ἡ ὐλακὴ τῆς πείνας,
Κ' ἐξέπνευσε, τὴν κεφαλὴν τὴν ἔφηβόν του κλίνας.

Τίς οἶδεν εἰς τὴν κεφαλὴν ἐὰν δὲν ἔχῃ κ ἄ τ ι
Ὡς ὁ Χενζέρος . . . Πίνδαρος ἐὰν θ' ἀπεκαλεῖτο,
Ἂν ἅρπαν ὀσιάνειον ἡ χεὶρ του θὰ ἐκράτει,
Ἂν εἶχε Βύρων γεννηθῇ, ἐὰν Αἰσχύλος ἦτο! . . .
Τίς οἶδεν . . . ὅμως ἔλειπεν ὀλίγος ἄρτος μόνον.
Οἰκονομία ἀπηνής, φρικτὴ οἰκονομία
Τοῦ τρέφοντος τὸν ἅρπαγα καὶ τὸν ἀδελφοκτόνον!
Πλὴν πάλιν εἰς τὰ χείλη μου ἀνέβ' ἡ βλασφημία...
Δοξολογεῖτε τὸν Θεόν· τὴν κεφαλήν μου κλίνω,
Κ' ἐγκαταλείπω τὸν νεκρὸν καὶ δάκρυα δὲν χύνω!

Δόξα σοι, δόξα! Διατί τοιαῦτα νὰ συμβαίνουν!
Σὲ ἐρωτῶ, ὦ Πρόνοια, καὶ θὰ μοὶ ἀπαντήσῃς ...
Ὦ, πόσοι τὴν ἀπόκρισιν ταλαίπωροι προσμένουν·
Θέλησον ἅπαξ, θέλησον τὸ αἴνιγμα νὰ λύσῃς!
Δὲν σ' ἐννοοῦμεν, Πρόνοια, ὦ, δὲν σὲ ἐννοοῦμεν,
Καὶ καταδέξου πρὸς γιγμὴν νὰ μᾶς παρηγορήσῃς..
Φεῦ· ὑποφέρομεν πολὺ καὶ μάτην σὲ ζητοῦμεν,
Καὶ μάτην περιμένομεν ὀλίγον φῶς νὰ χύσῃς!
—Σιώπα, κόνις! Ἔσχατοι θὰ γίνωσιν οἱ πρῶτοι·
Γίοι τοῦ πένθους! τοῦ Θεοῦ τὸ βλέμμα δὲν ὑπνώττει.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

ΤΟ ΑΝΘΟΣ ΤΗΣ ΑΛΟΗΣ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλ. 83.)

— Καὶ πόσον καιρὸν θὰ διαρκέσῃ οὕτω;

— Περίπου δέκα ἡμέρας.

— Μετὰ τὰς ὁποίας;

— Ἡ ἀσθενὴς θὰ ἦναι ἐκτὸς κινδύνου ἢ ἑτοίμη διὰ τὸν τάφον.

Ὁ Μίραν-Ἄφαξ ἐφρικίασεν ἀκούων τὴν ἀπόκρισιν ταύτην γενομένην μετ' ἀπαθείας μαντείου. Καὶ τῳόντι ἠδύνατό τις νὰ τὴν θεωρήσῃ ὡς ἀπόφασιν τῆς εἱμαρμένης· διότι ὁ δόκτωρ Γουγιὼτ ἦτο ἐκ τῶν ἀξιοπαρατηρήτων ἐκείνων ἀνθρώπων δι' οὓς ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔχει μυστήρια, καὶ οἵτινες εὑρίσκονται ἐκτὸς τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἦτο δοῦλος τοῦ χαμερπεστέρου πάθους, τῆς φιλαργυρίας, τοῦ καρκίνου τούτου ὅστις παγόνει πάντα γενναῖον παλμὸν ἐν τῇ νεότητι, καὶ ὅστις, ἐν τῷ γήρατι, γίνεται ἀπόλυτος κύριος τῆς ψυχῆς.

Ὁ Μίραν ὑπεσχέθη ἀλλὰ μετὰ δυσαρεσκείας νὰ τηρήσῃ τοὺς τρεῖς τούτους ὅρους.

Ὁ γέρων ἠρκέσθη νὰ ἀνασηκώσῃ τοὺς ὤμους.

— Θὰ ἑτοιμάσω ποτόν τι, εἶπεν ἐξερχόμενος τῆς αἰθούσης· καὶ, ὅταν ἴδω τὸ ἀποτέλεσμα, θὰ ἐπιστρέψω εἰς Λονδῖνον.

Ὁ Ἰνδὸς ἤθελε νὰ τὸν κρατήσῃ εἰς Μορτλὰκ· ἀλλ' αἱ προσφοραί του ὡς καὶ αἱ ἀπειλαί του ὑπῆρξαν ἀνωφελεῖς.

Τέλος, ἀφοῦ παρεκάλεσε τὸν δόκτορα νὰ παρέξῃ περιποιήσεις τινὰς εἰς τὸν κονικλοτρόφον, ὅστις κατ' ἐκεῖνο τὸ διάστημα ὑπέφερεν ἐν σιωπῇ, ὑπῆγε νὰ εὕρῃ τὸν συνταγματάρχην Μομβράϋ.

— Λοιπόν, εἶπεν οὗτος, τί τὸν ἐκάμετε;

— Ποῖον;

— Τὸν Βίλλ Σίδελερ.

— Τὸν ἄφησα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἰατροῦ.

Ὁ φίλος του ἐδέχθη τὴν ἀπόκρισιν ταύτην μὲ ὕφος ὄχι πολὺ εὐχάριστον.

— Εἰπέτε μοι, ἐπανέλαβεν ὁ νέος, αὐτὸς ὁ Γουγιώτ . . .

— Εἶναι ὁ ἱκανώτερος ὅλων ὁμοῦ τῶν ἰατρῶν. Ἠξεύρω ὅτι ἐπέτυχεν ἑκατοντάκις, καθ' ὃν καιρὸν οἱ ἄλλοι εἶχον ἀπελπισθῆ.

— Δὲν ἀμφιβάλλω περὶ τῆς ἱκανότητός του.

— Ἀλλὰ περὶ τίνος;

— Περὶ τῆς πίστεώς του. Καὶ τῷ ἐπανέλαβε τοὺς ὑπὸ τοῦ γέροντος ἐπιβληθέντας ὅρους.

— Τοὺς ἐδέχθητε;

— Τί ἠδυνάμην νὰ πράξω;

— Ἐπράξατε φρονίμως. Ὅσον διὰ τὴν πίστιν του, ἐγγυῶμαι ἐγώ. Ἐφ' ὅσον ἱκανοποιεῖται ἡ φιλαργυρία του, δὲν θὰ σᾶς προδώσῃ . . . Ἄλλως, τί φοβεῖσθε;

Ὁ Μίραν δὲν ἤξευρε τί νὰ ἀποκριθῇ· ἀλλ' ἦτο φιλύποπτος ὡς ὅλοι οἱ Ἀνατολῖται, καὶ πολλάκις μετενόησε διὰ τὴν ὑπόσχεσιν τὴν ὁποίαν τῷ ἀπέσπασεν ὁ φόβος τῆς ἀπωλείας τῆς Ἕλλεν.

Ἡ τροφὸς ἦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοῦ ἀνυπόμονος ἐξωσθεῖσα τοῦ δωματίου τῆς νεάνιδος. Ὑπέφερε νὰ τὴν βλέπῃ περιποιουμένην παρ' ἄλλης, καὶ νὰ αἰσθάνεται ὅτι ἡ παρουσία της ἦτο μισητὴ εἰς τὴν Ἕλλεν.

Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν, ἡ Σωσάννα, ἥτις εἶχε καταβῆ εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ὑπηρετῶν διὰ νὰ ἑτοιμάσῃ ποτόν τι πραϋντικὸν κατὰ διαταγὴν τοῦ ἰατροῦ Γουγιώτ, ἐφρικίασεν αἴφνης ἀκούσασα κτύπον εἰς τὸ ὑψηλὸν παράθυρον διὰ τοῦ ὁποίου ἐξήρχετό τις εἰς τὸν ὄπισθεν τῆς οἰκίας ἀγρόν.

—Εἶσθε μόνη; ἠρώτησε φωνὴ παιδίου.

— Ναί.

— Τότε ἐμβαίνω.

— Αἱ θύραι εἶναι κλεισταί, ἀπήντησεν ἡ πτωχὴ κόρη. Ἔτρεμε μὴ ἴδῃ τὴν Ζάραν ἢ τὸν κονικλοτρόφον, διότι ἠγνόει ἀκόμη ποίαν ποινὴν ὑπέστη ὁ τελευταῖος οὗτος.

— Ἔχω κλειδίον ἀπεκρίθη ἡ φωνή. Μετά τινας στιγμὰς ἠκούσθη ἡ κλεὶς τρύζουσα ἐν τῷ κλείθρῳ, ἔπειτα ὁ πυρρόθριξ παῖς τὸν ὁποῖον ὁ Βίλλ Σίδελερ εἶχεν ὑποδεχθῆ μὲ ὄχι πολλὴν φιλοφροσύνην εἰσῆλθε βραδέως εἰς τὸ δωμάτιον. Ἔμεινεν ἐπί τινα χρόνον παρατηρῶν τὴν Σωσάνναν καὶ μειδιῶν. Αὕτη δὲ τὸν ἀνεγνώρισεν εἰς τὴν λάμψιν τῆς κρεμωμένης ἐκ τῆς ὀροφῆς λυχνίας, καὶ ὡμολόγησε καθ' ἑαυτὴν ὅτι οὐδέποτε εἶδεν ὃν ἀσχημότερον.

— Σᾶς ἀγαπῶ, εἶπεν ὁ ἀνθρωπίσκος· χωρὶς αὐτὸ δὲν θὰ ἐπέστρεφα. Διατί εἶσθε ἐδῶ;

Ἡ Σωσάννα ἀπεκρίθη μόνον διὰ στεναγμοῦ.

— Ἐὰν ἤθελα, κατώρθωνα νὰ σᾶς ἐκβάλω ἀπ' ἐδῶ.

Ἡ πρώτη ὁρμὴ τῆς νέας κόρης ὑπῆρξε νὰ δεχθῇ τὴν ἀπρόοπτον ἐκείνην προσφοράν· ἀλλ' ὁ στοχασμὸς τῆς Ἕλλεν μενούσης μόνης ἐν μέσῳ ἐχθρῶν τὴν ἐμπόδισε.

— Δὲν εἰμπορῶ νὰ ἀπομακρυνθῶ, εἶπε.

— Διατί ; . . . Μήπως ἀγαπᾶτε αὐτὸν τὸν γέροντα, ὁ ὁποῖος σᾶς ἐβασάνιζε σήμερον τὸ πρωΐ ;

— Ἀγαπῶ, αὐτόν ! ὤ ! ὄχι, φοβοῦμαι τὴν παρουσίαν του περισσότερον ἀπὸ πᾶν ἄλλο.

— Ἐὰν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σας θὰ τὸν ἐπαγίδευα.

— Τί ἐννοεῖς ;

— Θὰ τὸν ἔπιανα εἰς τὴν παγίδα, καθὼς κάμνω διὰ τὰ πτηνά. Ἡ Κρόμβελ Χάουζ εἶναι πολύτιμον ἀρχαῖον κλωβίον. Θὰ σᾶς δείξω πῶς πρέπει νὰ κάμετε, ἐπειδὴ μὲ ὡμιλήσατε μὲ ἀγαθότητα καὶ εἴπατε εἰς τὸν γέραντα νὰ μὴ μὲ κτυπήσῃ. Εἰς τὸ χωρίον γελοῦν ὅταν κανεὶς μὲ κτυπᾷ ἢ μὲ περιγελᾷ· δι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ τοὺς μισῶ.

Αἰσθανομένη ὅτι εἰς ἣν εὑρίσκετο θέσιν, τίποτε δὲν ἔπρεπε νὰ παραμελῇ, παρεκάλεσε τὸ ἀλλόκοτον ἐκεῖνο παιδίον νὰ ἐξηγηθῇ.

— Ἔλθετε μαζῆ μου, εἶπεν ἐκεῖνο, θὰ σᾶς δείξω ὅ,τι σᾶς εἶπα.

Καὶ βαδίζον πρὸ τῆς Σωσάννης τὴν ἔφερεν εἰς διάδρομον παράλληλον μὲ τὴν μεγάλην αἴθουσαν, καὶ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ διασχίσῃ τις διὰ νὰ φθάσῃ ἐκ τῆς αἰθούσης τῶν ὑπηρετῶν εἰς τὴν μεγάλην κλίμακα. Ὑπῆρχον ἐκεῖ ἄλλοτε δύο κλίμακες· ἀλλ' ἡ ἀναβαίνουσα εἰς τὸ ἑστιατόριον εἶχε καταστραφῆ καὶ ἀφαιρεθῆ ἐντελῶς. Ἅμα ἔφθασαν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, ὁ ὁδηγὸς τῆς Σωσάννης ἐμειδίασε καὶ ἔδειξε τὸ πάτωμα.

— Τί εἶναι ; ἠρώτησεν ἡ νέα κόρη, ὑποπτεύουσα ὅτι ἤθελε νὰ τὴν περιπαίξῃ.

— Ἐδῶ εἶναι !

— Τί ;

— Ἡ παγίδα μου. . . καὶ ἡ ἰδική σας ἐὰν θέλετε νὰ συλλάβετε τὸν γέροντα. Ὅταν θελήσῃ νὰ σᾶς κάμῃ τὸν ἔρωτα, καὶ σεῖς δὲν θελήσετε, ἰδέτε !

Καὶ γονυπετήσας ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερον τῆς θύρας, ἀπεμάκρυνε μικρὸν μέρος τοῦ φατνώματος καὶ ἀπεκάλυψε σιδηροῦν δακτύλιον τὸν ὁποῖον ἀνεσήκωσε καὶ ἤνοιξε διάστημα δεκὰ ἕως δωδεκα ποδῶν. Ὑπῆρχεν ἐκεῖ ὀπὴ ἡ ὑπόγειον ἀρκετοῦ βάθους. Ὁ Ρὲδ Ράλφ, εὐχαριστημένος διὰ τὴν πρᾶξίν του, παρετήρει μειδιῶν τὴν Σωσάνναν.

Ἡ νέα κόρη εἶδεν ἀμέσως τὴν ὠφέλειαν τὴν ὁποίαν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἕνεκα τῆς ἀνακαλύψεως ἐκείνης ἥτις τῇ παρεῖχε τὸ μέσον νὰ θέσῃ ἄβυσσον μεταξὺ τοῦ δωματίου τῆς Ἕλλεν καὶ τοῦ προσγείου πατώματος, ὅπου ἐκδιωχθέντες εὑρίσκοντο ἡ τροφὸς καὶ ὁ κονικλοτρόφος· εὐχαρίστησε λοιπὸν τὸν δυστυχῆ μικρὸν, καὶ ἐξάγουσα τὸ βαλάντιόν της, τῷ προσέφερε νόμισμα χρυσοῦν· ὁ Ρὰλφ ἐφάνη δυσαρεστηθεὶς, καὶ ἠρνήθη ἄρκετὰ ἀποτόμως· ἡ Σωσάννα τὸν ἐβίασε νὰ δεχθῇ.

— Δὲν θέλω !

— Διατί ;

— Διότι δὲν σᾶς ἔδειξα τὴν παγίδα διὰ νὰ λάβω χρήματα.

— Διατί λοιπὸν μὲ τὴν ἔδειξες ; ἠρώτησεν ἡ νεαρὰ κόρη μετ' ἐκπλήξεως.

— Διὰ τὰς καλάς σας λέξεις καὶ τὸ συμπαθὲς βλέμμα τὸ ὁποῖον ἐρρίψατε εἰς ἐμὲ ὅταν ὁ γέρων μὲ ἐκακομεταχειρίζετο. Ἐσκέφθην ὅτι δυνατὸν νὰ σᾶς ἤμην χρήσιμος καὶ ἐπανῆλθα· θὰ ἐπανέλθω καὶ πάλιν ἐὰν λάβετε τὴν ἀνάγκην μου.

Ἡ Σωσάννα τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἔσφιγξεν ἐγκαρδίως, λέγων ὅτι τοῦτο ἦτο πολυτιμότερον ἢ τὰ χρήματα.

Βῆμα ἠκούσθη εἰς τὴν στοάν· ὁ Ρὰλφ ἐπανέκλεισε τὴν ὀπὴν ἐν πάσῃ σπουδῇ καὶ ἔκαμε σημεῖον εἰς τὴν Σωσάνναν νὰ φύγῃ.

— Καὶ σύ ; ἐψιθύρισεν ἐκείνη.

— Ἠξεύρω δωδεκάδα μέσων διὰ νὰ φύγω χωρὶς νὰ μὲ συλλάβουν· ναὶ, καὶ μάλιστα εἰκοσάδα ἢ καὶ περισσότερα. Αὐτὴ εἶναι ἀλλόκοτος οἰκία· εἰμπορῶ νὰ εἰσέλθω καὶ νὰ ἐξέλθω ὅταν θέλω, χωρὶς κανεὶς νὰ μὲ ἐννοήσῃ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

ΟΙ προμηθεύοντες 5 συνδρομητὰς εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην προπληρώνοντας τὴν ἐτησίαν συνδρομήν των λαμβάνουσιν ἐπὶ ἓν ἔτος αὐτὴν δωρεάν.

ΟΙ ἀλλάσσοντες διαμονὴν συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ εἰδοποιῶσιν *ἐγγράφως* τὴν διεύθυνσιν περὶ τούτου, ἵνα γνωρίζῃ ποῦ πρέπει νὰ στέλλῃ τὰ φυλλάδια· εἰ δὲ μὴ τὰ ἀπολεσθέντα ἀναπληροῦνται ἀντὶ λεπτῶν 50 ἕκαστον.

ΟΥΔΕΙΣ τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις γίνεται συνδρομητής, ἂν δὲν πέμψῃ συγχρόνως τῇ αἰτήσει καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἐτησίας συνδρομῆς.

ΠΑΣΑ ἐπιστολὴ μὴ ἀπηλλαγμένη ταχυδρομικῶν τελῶν εἶναι ἀπαράδεκτος.

ΑΙ ἐπιστολαὶ ἐπιγράφονται οὕτω :

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδ. συγγράμ. « *Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη.* »
Εἰς Ἀθήνας.

Αἱ περιέχουσαι χρήματα ἐπιστολαὶ πρέπει νὰ στέλλωνται ἐπὶ συστάσει.

Τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον ἔτος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης πωλοῦνται ἀντὶ δραχ. 6 ἕκαστον.